БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 266 (19.642). ● 1986 йил 24 ноябрь, душанба ● Баҳоси 3 тийин.

Улуғ Октябрнинг 70 йиллиги шарафига

Мусобақа пешқадами

● **Андижон ип-газлама комбинатида ўн ойлик якунларига кўра тўқувчи Зебо Нурматова мусобақа пешқадами бўлди. Унинг меҳнат календарида 1987 йилнинг апрель ойи бошланди.**

Зебо 65 минг метрдан кўпроқ газлама тўқиб бериб, топшириқни анча ошириб адо этди. У кенгайтирилган зонада ишлайди. Ёрдамчи операцияларни бажаришга эса норимативда белгиланганидан камроқ вақт сарфлайди. Ҳозир у 24 та тўқув станогида ишлаяпти. Бу тармоқ нормасидан қарийб икки баравар кўпдир.

Зебонинг сменадоши Нодира Деҳқонбоева ҳам дугонаси билан бас бойлашиб ишламоқда. Деҳқонбоева йиллик ишлаб чиқариш программасини адо этиб қўйди. Комбинатда жами 120 тўқувчи тиғиз график асосида ишламоқда.

Қўшимча маҳсулот

● **Ильич номидаги паррандачилик ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективи қўшимча озуқадан фойдаланмаган ҳолда гўшт етиштиришни кўпайтирди. Масалан, октябрь ойида ҳар бир парранда ўтган йилнинг шу даврига нисбатан ҳар куни икки грамм кўпроқ эт қўйди. Ҳаммаси бўлиб икки грамм — лекин бу пировардида савдога тўрт ярим тонна маҳсулотни қўшимча етказиб беришга имкон берди.**

Корхона барча бригадалари ва хизматларининг ягона наряд асосида ишлашга ўтиши сезиларли даражада самара берди. Эндиликда ишлаб чиқариш участкаларига йириклаштирилган бригадалар хизмат қилмоқда. Бу бригадаларнинг ходимлари технология жараёнига риоя этилишидан, иқтисод қилиш режимига амал қилинишидан манфаатдордирлар. Чунки, юксак пировард натижа уларга қўшимча ҳақ келтиради. (ЎзТАГ).

Тошкент области.

М. С. ГОРБАЧЕВнинг ҳинд журналистлари билан суҳбати

М. С. Горбачев Ҳиндистонга қиладиган визити муносабати билан 21 ноябрь куни Кремлда ҳинд журналистлари — Ҳиндистон телевидениесининг обзорчиси С. Накви, Пресс траст оф Индиа (ПТИ) агентлигининг махсус мухбири А. Балу. Юнайтед ньюс оф Индиа (ЮНИ) агентлигининг махсус мухбири К. Г. Жоглекар ва Умумҳиндистон радиосининг бош директори Хариш Авастхи билан учрашиб, уларнинг саволларига жавоб қайтарди.

М. С. Горбачев. Аввало, Ҳиндистон билан учрашувни ғоят қизиқиб кутаётганимни айтмоқчиман.

Совет кишилари Ҳиндистонга алоҳида назар билан қарайдилар. Биз ҳинд халқини қадимий дўстимиз, ишончли шеригимиз, деб биламиз. Шу боисдан, биз ўзаро муносабатларимиз қандай таркиб топаётганидан мамнунмиз. Бизнинг ташқи сиёсатимизда Ҳиндистон билан муносабатлар устун ўрин олиб турганини илгари ҳам гапирган эдим ва яна бир бор айтиб ўтмоқчиман. Менинг назаримда, биз Совет Иттифоқининг, совет раҳбарларининг Ҳиндистонга нисбатан ташқи сиёсати халқларимизнинг ҳинд халқига нисбатан чуқур дўстона туйғуларини ҳам эътиборга олади, деб айта оламиз.

Иккинчи томондан, биз Ҳиндистон ҳукуматининг сиёсатида бизнинг халқимизга нисбатан ҳинд жамиятидаги, ҳинд халқидаги чуқур туйғуларни ифодалаш муддаосини ҳам доимо ҳис қилиб турибмиз. Менимча, бу — муносабатларимиз учун энг муҳим, энг мустаҳкам жиҳат: икки томонлама ишлардаги ва халқаро ишлардаги анъана, кўп йиллик дўстлик, ҳамкорлик ифодасидир.

Ниҳоят, бу муносабатларнинг 1971 йилги Шартнома сингари ҳуқуқий асоси бор. Бугун мен ўтмишда ҳам, ҳозир ҳам бу муносабатларни ривожлантириш яна бир омилининг жуда катта аҳамияти ҳақида гапирмоқчиман. Келгусида ҳам шундай бўлаверади, деб умид қиламан. Мамлакатларимиз раҳбарлари ўртасида давом этаётган доимий, интенсив ва амалий сиёсий мулоқотни назарда тутяпман.

Ленин Ҳиндистоннинг халқаро ишлардаги ролини доҳиёна башорат қилганида ҳинд халқига нисбатан ҳурматни назарда тутган эди. Лениннинг бу фикри бизнинг Ҳиндистонга нисбатан сиёсатимиз ва амалий ҳаракатларимизга самарадорлик бахш этди. Совет Иттифоқи ва Ҳиндистон раҳбарларининг кўп авлодлари бугун сиз билан биз ўз муносабатларимизни шу ҳолатда кўришимиз учун яхши ишлар қилишди.

Мен Жавохарлал Неруни эсга олмоқчиман. Бизнинг мамлакатимизда унинг хотирасини чуқур ҳурмат билан эсга оладилар ва унинг муносабатларимизни шакллантиришга қўшган ҳиссасини юқори баҳолайдилар.

Социализм дунёсининг ва миллий-озодлик дунёсининг, ривожланиш дунёсининг намояндалари бўлмиш Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон кўп йиллар ва ўн йилликлардан буён ўз халқларининг манфаатлари ва барча халқларнинг манфаатлари йўлида баракали ҳамкорлик қилиб келмоқдалар. Бу — яхши намуна. Биз шу муносабатлар ривожланаверишини хоҳлаймиз. Энг муҳими ҳам мана шу.

Шу боисдан ҳам мен Ҳиндистон билан учрашишга муштоқман. Мен ҳинд тингловчиларига, газетхонларига, телетомошабинларига аталган шу қисқача мурожаатимни тугатар эканман, сўзимнинг охирида уларни Совет Иттифоқининг барча халқлари номидан астойдил табрикламоқчиман.

Энди ишга киришайлик.

Савол: Горбачев жаноблари, биз Сизнинг Женевадан Рейкьявиккача бўлган йўлингизни зўр мароқ билан кузатиб турдик. Бу — ўзига хос босқичлардир. Сиз бундан буёнги йўл нимадан иборат бўлади, деб тасаввур қиласиз?

М. С. Горбачев. Сиз бизнинг ҳаммамизни тўлқинлантираётган энг муҳим саволни бердингиз. Биз Женевада учрашганимизга, менимча, роппа-роса бир йил бўлди.

Суратда: М. С. Горбачевнинг ҳинд журналистлари билан суҳбати пайти.

(ТАСС—ЎзТАГ телефотоси).

Женева муҳим аҳамиятга эга бўлганига ҳозир ишончим комил. У Совет Иттифоқи билан Америка Қўшма Штатлари раҳбарларининг тўхтаб қолган сиёсий мулоқотини қайтадан бошлаш имконини берди. Шунинг ўзи ҳам муҳимдир. Мулоқот бўлса, бир-бирининг позициялари яхшироқ тушунилади. Мулоқот бўлса, изланишлар давом этади, демакдир. Ҳар ҳолда бу — Женеванинг ижобий балансига мансуб бўлган биринчи жиҳатдир.

Муҳим аҳдномаларга эришилди. Мен якуновчи ҳужжатни назарда тутяпман. Унда: ядро урушига йўл қўйиб бўлмайди, бу урушда ҳеч ким ғолиб чиқиши мумкин эмас, деб айтилган эди. Бу — жуда муҳим сиёсий иқрордир. Яна бу нарса кичик, чекланган, маҳаллий ядро урушлари имкониятини орзу қилаётган ёки ҳар ҳолда шундай урушлар бўлиши мумкин, деб ҳисоблаётган барча кишиларга жавобдир. Зеро, модомики Совет Иттифоқи билан Америка Қўшма Штатларининг раҳбарлари ядро урушига йўл қўйиб бўлмайди, деб тан олаётган эканлар, бу ядро-космик асрига мос бўлиб тушадиган янги сиёсатни ишлаб чиқиш учун жуда муҳим илк нуқтадир.

У ерда яна бир муҳим иқрор бор эди: иккала томон ҳарбий устунликка интилмайди, деб айтилганди. Зеро, модомики шу аҳдномага амал қилинса, унда иккала томон қандай қилиб ҳарбий устунликка эришиш ҳақида эмас, балки қуролсизланиш масалалари билан тенг асосда шуғулланиш ҳақида ўйлашлари лозим бўлади.

Совет раҳбарлари Женевада ўз зиммаларига олган мажбуриятларга содиқ бўлиб келдилар.

Мен буни баъзи фактлар билан тасдиқлаб бермоқчиман. Бу ҳақда гапириш муҳимдир, чунки шу фактлар ҳозир ҳам ўз аҳамиятини йўқотгани йўқ.

Женевадан кейин биз мораторийни узайтирдик. 15 январь куни биз бутун дунёга ядро қуролини босқичма-босқич қисқартириш ва уни 2000 йилгача тугатиш тўғрисида 15 йилга мўлжалланган кенг миқёсли программани таклиф қилдик. Бундан ташқари бизнинг Женевадан кейинги таклифларимизда, ўз назаримизда, қуролланиш пойгасига қарши курашнинг бошқа масалалари юзасидан ҳам жуда муҳим ғоялар баён қилинди. Мен Стокгольмни назарда тутяпман: биз у ерда ҳам амалий таклифлар киритдик. Бу эса шу муҳим анжуманни муваффақиятли туталлаш имконини берди. Мен Стокгольмнинг аҳамиятини юқори баҳолайман. Сўнгра биз химиявий қуролни тақиқлаш ва тугатиш тўғрисида битимларга келишиш сари силжишга жиддий равишда кўмаклашдик.

Мана шуларнинг ҳаммаси Женевадан кейин рўй берди.

Ниҳоят, шу йилнинг ёзида бошқа социалистик мамлакатлар билан биргаликда оддий қурол-яроғларни ва қуролли кучларни қисқартириш юзасидан катта таклифлар киритилди. Совет раҳбарлари ҳақиқатан ҳам Женевадан кейин масъулият билан иш тутганликларини тасдиқлаш учун мен айтиб ўтган мисолларнинг ўзи ҳам етарлидир. Бироқ ядро қуролига, ядровий қуролланиш пойгасини қисқартиришга келганда реал равишда силжиш бўлмади. Мен аввало шу масалаларга оид Женева музокараларини назарда тутяпман. Бу музокаралар аслида боши берк кўчага кириб қолди. Аммо мана шундай вазиятда ҳам биз масъулият билан амалий тарзда ҳаракат қилдик. Мен АҚШ президентига Женевада вужудга келган боши берклик вазиятини эътиборга олиб, ҳамма ишларни бир чеккага йиғиштириб, зудлик билан учрашишни таклиф қилдим. Модомики, тинчликнинг тақдири ҳақида, инсоният цивилизациясининг тақдири тўғрисида гап борар экан, бундан ҳам муҳимроқ ишлар бўлиши мумкинми, ахир! Женевада рўй бераётган ҳамма воқеаларни баҳолаш ва мана шу жараённинг ҳаммасини қотиб қолган нуқтадан бир амаллаб қўзғатиш учун музокараларга янги омил бахш этиш зарур эди.

Президент Рейган таклифни қабул қилганини уқтириб ўтмоқчиман, биз буни муносиб тарзда баҳоладик. Шунинг ўзи ҳам муҳим эди. Биз ҳамма ишни фақат Совет Иттифоқи қилди, деб айтмоқчи эмасмиз. Агар АҚШ президенти томонидан розилик ва истак бўлмаганида учрашув ўтказилмаган бўлур эди.

Рейкьявикдаги учрашув тугаши биланоқ ўтказилган матбуот конференциясида мен бундай дедим: бу учрашувдаги барча мушкулликларга қарамай, у бизни масалаларни тушунишнинг янги марраларига олиб чиқди ва аввало, ҳатто қийин масалалар хусусида ҳам бир битимга келишиш мумкинлигини кўрсатди. Ҳозир ҳам мен шу фикрни тасдиқлайман. Рейкьявикнинг энг муҳим аҳамияти мана шундан иборат.

Музокарадошларимиз Рейкьявикнинг якунлари хусусида Америкадагина эмас, дунёда ҳам одамларнинг онгини чалғитиб, бесаранжом қилиб қўяётганликларидан таассуфдаман. Бу нарса кўнглимни қолдирмоқда. Бироқ чамаси, президент ва ҳозирги маъмурият бемалол қарорлар қабул қила олмасликлари кўриниб турибди.

Мен, Америка ўйлаб кўрсин, у ҳамма нарсани чамалаб кўрсин, у масъулият билан қарор қабул этсин, деб айтдим ва шу гапни яна такрорламоқчиман.

Бизнинг ҳамма таклифларимиз ўз кучида қолмоқда. Аммо биз олдинга, олға боришни истаймиз. Бунинг учун имкониятлар бор, бундай имкониятлар очилди, буни бутун дунё кўрди ва жаҳон аҳли шундай бўлишини хоҳлайди. Бироқ бизни орқага тортмоқдалар. Рейкьявикдан орқага тортмоқдалар. Америка маъмурияти нималар ҳақида гап борганини ҳатто умуман унутиб қўйди, тўғрироғи, Рейкьявикда бошқа нарсалар ҳақида гапирилди, деган таассуротни туғдирмоқда.

Аммо Европа мамлакатларида ҳам стратегик ракеталар хусусида ва ўртача олислик ракеталари тўғрисида аҳдномага эришиш иложини излашда Совет Иттифоқи билан Қўшма Штатлар шу қадар тез ва қудратли равишда силжишидан чўчиб тушган сиёсатчилар топилиб қолди. Ҳозир яна Женевадаги музокараларни барбод этган — бутунлай барбод этмаса ҳам, ҳар ҳолда самарасиз қилиб қўйган ҳамма ишларга қайтишни хоҳламоқдалар.

Бизнинг — Совет Иттифоқининг, совет раҳбарларининг бош вазифаси — Рейкьявикнинг жамики ижобий жиҳатларини сақлаб қолишдир, деб тушунамиз. У ерда ғишти қўйила бошлаган иморатни қуриб битказиш лозим, деб тушунамиз.

Савол: Баъзи доираларда, «стратегик мудофаа ташаббуси» Америка фани ва техникаси учун шу қадар катта, шу қадар ҳал қилувчи аҳамиятга эгадирки, у ҳақда мутлақо музокаралар олиб бориш мумкин эмас, деб даъво қилмоқдалар. Бу — менинг далилим эмас, аммо шундай деб даъво қилаётган кучли тарафдорлар бор. Бу хусусда қандай фикрдасиз?

М. С. Горбачев. Умуман ҳар қандай янги қурол техникани ва технологияни бирон-бир тарзда олға силжитади. Бу менимча, энг оддий ҳолдир. Аммо мен масалани бошқача тарзда қўймоқчиман. Маъмурият дунёни олдиндан айтиб бўлмайдиган оқибатлар ёқасига олиб бориб қўйиши мумкин бўлган космик қуролни яратишга жазм қилиб, қуролланиш пойгасининг янги босқичини авж олдириш орқали олмоқчи бўлган технология ютуқлари эвазига Америка ва бутун дунё тўлаши лозим бўлган ҳақ қанча бўлишини бир ўйлаб кўрайлик.

Ҳиндистон вакиллари бўлган сизлар шунга рози бўла оласизларми? Бутун соғлом фикрли инсоният Америка саноати ва фани қандайдир технология чўққиларига кўтарилсин, деб шундай ҳақ тўлашга рози бўла олмайди.

Космосни тинч ўзлаштириш программасини амалга ошириш орқали мана шундай технология ва техникавий, илмий чўққиларга кўтарилиб бўлмайдими, ахир? Биз айни шуни таклиф қиляпмиз. Совет Иттифоқи Бирлашган Миллатлар Ташкилотига маълум таклиф киритди.

Биз мана шуларнинг ҳаммаси ҳақида мўътабар фикр юрита оламиз. Биз космосни муайян даражада ўзлаштирдик, аллақачондан бери у ерда ишлаяпмиз, шу жумладан Ҳиндистон билан ҳам ҳамкорлик қиляпмиз.

Модомики, шундай экан, тинч космос орқали, уни халқаро ҳамкорлик асосида ўзлаштириш орқали технология ютуқларига эришиш мумкин экан, у ҳолда, хўш, АҚШ маъмуриятининг «стратегик мудофаа ташаббуси»га ҳақиқий қизиқиши сабаби нималардан иборат, деган савол туғилади. Бунда гап технологияда эмас. Буни АҚШда ҳам, бутун дунёда ҳам жуда кўп олимлар биладилар.

Америка маъмурияти ва АҚШнинг ҳарбий-саноат доиралари биздан ўзиб кетишни, олдинга ўтиб олишни, космос орқали ҳарбий устунликка эришишни хоҳламоқдалар. Стратегик тенглик, баб-баравар хавфсизлик Америкага ёқмаяпти. Ўз вақтида Жонсон, космосда ҳукмронлик қилган миллат ерда ҳам ҳукмрон бўлади, деб айтган эди. Сиёсатчилар ва ҳарбий-саноат комплексининг вакиллари шунга шайдойи бўлиб қолганлар. Масаланинг ўзаги — мана шу. Аммо биз бунга рози бўла олмаймиз. Ҳеч ким ҳам рози бўла олмайди, деб ўйлайман. АҚШда «стратегик мудофаа ташаббуси» лойиҳасини бежаб, гўё ундан экономика ва, пировард натижада халқ манфаат кўради, деб тасвирлашга уринмоқдалар. Аммо бу — алдамчиликдир. Алдамчиликкина эмас, шу билан бирга биз Рейкьявикда эришай деб қолган аҳдномалар йўлидаги энг катта тўсиқ ҳамдир.

Ҳарбий жиҳатдан олганда «стратегик мудофаа ташаббуси» қуролланиш пойгасининг янги босқичини билдиради, қуролларнинг янги турларини, космик қуролни яратишни билдиради. Бу нарса халқаро кескинликни юмшатмаслиги, балки баттар кучайтириши равшан. Сиёсий жиҳатдан олганда, башарти, «стратегик мудофаа ташаббуси» программаси амалга ошириладиган бўлса, умуман музокаралар олиб боришдан нима маъно бор? Ҳарбий-саноат комплексининг ва милитаризм даргоҳидаги авантюрачиларнинг вазифасини осонлаштиришга ким бош қўшади, дейсиз? «Стратегик мудофаа ташаббуси» стратегик вазиятни издан чиқаради, ишончни мустаҳкамламайди, балки, аксинча янада кўпроқ қўпоради, гумонсираш уруғларини сочади. Ишончсизлик кучаяди. Вужудга келиши мумкин бўлган вазиятда янглиш қарорлар қабул қилиниб қолиши эҳтимоли пайдо бўлади. Шу боисдан ҳам «стратегик мудофаа ташаббуси» ҳозирги дунёни нималарга дучор қилаётганини америкаликлар ҳам, бутун дунё жамоатчилиги ҳам обдон ўйлаб кўриши керак.

Ниҳоят, «стратегик мудофаа ташаббуси»нинг иқтисодий жиҳатини ҳам эътибордан четда қолдириб бўлмайди. Бу — таг-туги йўқ ўпқоннинг ўзидир. Америкаликларнинг маълумотларига кўра, унга камида бир триллион доллар, бошқа маълумотларга қараганда эса икки триллион доллар сарфланади. Бу нарса Америкага зарба уради, бу нарса шу пойгада қатнашишга мажбур бўладиган мамлакатларга ҳам зарба уради. Охир оқибатда ривожланаётган дунёнинг муаммолари ва эҳтиёжлари ҳал бўлмай қолаверади. Ҳолбуки, бу муаммо ва эҳтиёжлар ҳаддан ташқари кескиндир. Америка халқининг ўзи ҳам, совет халқи ҳам, жаҳон жамоатчилиги ҳам бу режани рад қилиши керак, деб ўйлайман.

«Стратегик мудофаа ташаббуси» бизни чўчитмайди. Башарти, америкаликлар «стратегик мудофаа ташаббуси»ни давом эттирадиган бўлсалар, биз нималар қилишимиз кераклигини ўйлаб қўйдик. Аммо бу — биз танлаб олган йўл эмас. Америка дунёни оқибатларини олдиндан айтиб бўлмайдиган ҳаракатларга дучор этмоқда. Жаҳон аҳли буни билиб қўйиши керак.

Биз Ҳиндистоннинг позициясини жуда қадрлаймиз. Дунё қайси йўлдан бориши керак, деган масаланинг ҳал этилиши учун ўткир кураш бошланган шу ойларда тинчликсевар Ҳиндистоннинг овози зўр аҳамиятга ва зўр қимматга эга бўлган омил эканини айтишим керак.

Биз «Деҳли олтилиги»нинг позициясини биламиз ва қадрлаймиз. Дарвоқе, биз ундан ҳамма мурожаатномаларни олганимизни ва буларга жавоб қайтарганимизни айтиб ўтмоқчиман. Совет Иттифоқи Ҳиндистоннинг, «Деҳли олтилиги»нинг хавотирига қўшилади, етилган муаммоларни ҳал этиш йўлларини излашда ҳамкорлик қилишга тайёр.

Савол: Американинг Рейкьявикдан қайтиш йўлидаги уринишларига, умуман ҳозир вужудга келган мураккаб аҳволга қарамай, Сизнинг 22 октябрь куни телевидение орқали берган Баёнотингизда ва Шеварднадзе жанобларининг яқинда сўзлаган нутқида умид учқунлари чақнади. Бугунги гапингизнинг оҳанги эса, таъбир жоиз бўлса, бирмунча ҳафсала пир бўлганлик руҳида бўлди. Гапим тўғрими? Сиз бироз вақт илгари бўлганидан кўра жаҳл билан, бирмунча ғазабланиб гапиряпсиз.

М. С. Горбачев. Мен гапимнинг оҳанги билан ташвиш изҳор этмоқчи бўлдим. Ўзим ўша позицияларда турибман. Мен ва совет раҳбарлигидаги ўртоқларим Рейкьявик якунлари арзимас ва майда-чуйда турли-туман мулоҳазалар оқимида ҳақиқатан ҳам ғарқ бўлиб кетмасин, деб жуда ташвишланяпмиз. Ўша мулоҳазалардан кузатилган мақсад бу жараённинг яхшироқ дунёни барпо этишнинг тўғри йўлига чиқиб олишига йўл қўймасликдан, жаҳон жамоатчилигининг онгини хиралаштириб, учрашув натижаларини заифлаштиришдан иборат. Гапимнинг оҳангини мана шу хавотирлик белгилаб берди. Аммо биз эътиқодли, оптимистлармиз. Биз тинчликсеварлик йўлига ихлос қўйганмиз ва бу жараённи сақлаб қолиш ва уни олға силжитиш учун ҳали кўп иш қиламиз. Аммо кўприкни икки тарафдан баб-баравар қура бошлаш керак, деган гап бор.

Савол: Сиз ташқи сиёсатда янгича фикрлаш, янгича ёндашишлар зарурлиги ҳақида гапиряпсиз. Сизнинг бу гапларингиз билан жуда қизиқиб танишяпмиз. Масалан, Владивостокдаги нутқингиз билан. Бу гаплар СССРнинг Осиёдаги сиёсатида қандай намоён бўляпти?

М. С. Горбачев. Катта аҳамиятга эга бўлган қизиқарли, муҳим савол.

Бизнинг янгича тафаккуримиз ҳозирги аср реалликлари негизига қурилган, деб ўйлаймиз. Биз ҳаммамиз бир кемадамиз. Ядро-космик асри инсониятни сақлаб қолиш, омон асраш проблемасини қандайдир алоҳида мамлакатлар олдига эмас, балки ҳаммамизнинг олдимизга қўйди. Бу — бизнинг муштарак муаммомиздир. Шу сабабли биз ўз ташқи сиёсатимизда бутун халқаро ҳамжамиятга мурожаат этяпмиз. Инсон цивилизациясини ядровий фалокатдан омон асраб қолиш — муштарак вазифамиздир.

Ёки экология муаммоларини олиб кўринг. Бу муаммолар кўндаланг бўлиб турибди. Булар ҳам фақат барча мамлакатларнинг ҳамкорлиги асосида ҳал этилиши мумкин бўлган муаммолардир. Булар — бутун-бутун қитъаларнинг камбағаллиги, ривожланмаганлиги, қолоқлиги муаммоларидир. Бу муаммолар эътиборсиз ва ҳал этилмай қолиши мумкин эмас. Булар жаҳон сиёсатининг деразаси ва эшигини тақиллатиб турибди.

Бизлар ҳаммамиз ҳар хил кишилармиз, ҳар биримиз муайян идеологияга эътиқод қўйганмиз, у ёки бу сиёсий системани тан оламиз, у ёки бу диний эътиқодларга риоя этамиз. Ҳақ гап мана шу. Шунга қарамай, биз ҳаммамиз ҳозир бир-биримизга жуда боғлиқмиз. Демак, биз бошқача фикрлашимиз керак. Янги халқаро муносабатларни барпо этишга ёндашувлар йўлини актив равишда қидиришимиз керак.

Янги халқаро муносабатларни барпо этишда Осиё каби жуда катта қитъа мамлакатларининг актив иштирокисиз бу жараён реал бўлмайди, деб ўйлайман. Чунки, Ҳиндистон ҳам, Хитой ҳам, Совет Иттифоқи ҳам Осиё қитъасига мансубдир, бу қитъада миллиард-миллиард кишилар, кўплаб халқлар ва давлатлар бор. Кези келганда шуни айтайки, биз Ражив Ганди жаноблари билан фикрлашиб, бу мавзуда икки марта суҳбатлашганимиздан кейин, у билан бизнинг ўртамизда ҳамжиҳатлик бордек туюлди менга: бу жараён Осиёда нақадар қийин бўлмасин, дарҳақиқат у жўн жараён эмас, бу қитъада бутун жабҳа бўйлаб янги қарорларга келиш йўлларини излашни авж олдириш керак. Буни биз қандай тасаввур этаётганимизни Владивостокдаги нутқда айтишга интилдик. Ҳозир биз Осиё регионидаги жуда кўп мамлакатлар билан — ҳам кичик, ҳам ўртача давлатлар билан сиёсий мулоқотни кучайтирдик. Табиийки, биз Ҳиндистоннинг улкан ҳисса қўшишига ва бу ишларда у билан ҳамжиҳатликка умидвормиз. Осиёдаги жараён хусусида ўз фикр-мулоҳазаларимизни биз Хитойга ҳам етказяпмиз.

Биз барча мамлакатлар ўз йўлини ўзи танлаб олиш ҳуқуқини, ўз тақдирини, ўз сиёсий тузуми ва давлат қурилишини ўзи белгилаш ҳуқуқини тан оламиз. Иш шундан бошланиши лозим. Биз мамлакатларнинг ҳаётига, бу мамлакатларда кечаётган ички жараёнларга аралашишга ҳар қандай уринишларни рад этамиз. Бу жараёнлар оғир кечаётганлигини, ҳамиша кураш билан, тўсиқлар билан боғлиқ эканлигини кўриб турибмиз. Биз ўз миллий муаммоларини ҳал этиш йўлларини қидираётган халқлар томонидамиз. Бу ҳақ-ҳуқуқдан уларни ҳеч ким маҳрум қила олмайди.

Бизнинг Осиё районидаги ташқи сиёсатимиз ҳам ана шу принципларга асослангандир.

Регионал муаммолар ҳам бор. Биз бу муаммолар ҳам сиёсий йўл билан ҳал этилиши ва бартараф қилинишини истаймиз. Фикримча, умуман олганда, бу мушкул ва узоқ давом этадиган жараёндир, лекин уларнинг ҳал этилиши ва бартараф қилиниши муқаррар ва зарурдир. Яна бир карра шуни таъкидлаш керакки, Осиё регионидаги жараёнларнинг кечиши кўп жиҳатдан бутун жаҳон ўз тараққиётида қаёққа боришига ҳам боғлиқдир. Бу мавзуда энди Деҳлида батафсилроқ суҳбатлашишимиз мумкин.

Савол: Биз Сиз билан Деҳлига визитингиз арафасида суҳбатлашмоқдамиз. Ҳозир Ҳиндистон — Совет муносабатлари хусусида тўхталиб ўта олмайсизми? Ҳинд — совет муносабатларига, Жавохарлал Неру замонасидан кейинги бу муносабатларнинг ривожига Сиз қандай баҳо берасиз? Ҳозирги вазиятда бу муносабатлар жаҳон сиёсатига қандай таъсир ўтказмоқда?

М. С. Горбачев. Суҳбат бошида мен бу масалани бирмунча тилга олиб ўтдим. Айтилган гапларга яна қуйидагиларни илова қилишга тайёрман: бу биз ҳамиша шуғулланиб келган мавзу бўлиб, ташқи сиёсат фаолиятимизнинг марказида турибди.

Ҳақиқатан ҳам Совет Иттифоқи билан Ҳиндистоннинг муносабатлари жуда катта мустақил қадрият касб этган. Бу қадрият иккала халқимиз билан бир қаторда бутун жаҳонга ҳам тааллуқлидир. Биз бу муносабатлардан мамнунмиз. Орамизда жуда ҳам фаол, жуда ҳам сермазмун, чуқур ҳамжиҳатлик руҳида сиёсий мулоқот бормоқда. Бу мулоқот Жавохарлал Неру замонасидан бошлаб, ўтган ҳамма даврга хосдир, бу мулоқот Индира Ганди даврида ҳам давом эттирилди. Ана шундай фаол, сермазмун мулоқот эндиликда Совет Иттифоқи ва Ҳиндистоннинг ҳозирги раҳбарлари ўртасида давом эттирилаётганидан ниҳоятда хурсандман. Экономика ва савдо соҳасидаги бизнинг ҳамкорлигимиз ҳам Совет — Ҳиндистон муносабатларидаги муҳим соҳа, деб айтиш учун, фикримча, биз ҳамма асосларга эгамиз. Ҳозир рақамлар ва конкрет мисоллар келтириб ўтирмайман. Ҳиндистоннинг мустақиллиги эълон қилинганидан кейин ўтган ҳамма йиллар мобайнида биз экономика соҳасида ҳамкорлик қилиб келдик ва самарали ҳамкорлик қилдик. Ўнлаб корхоналар ана шу ҳамкорликнинг жонли тимсолидир, бу — ҳамкорлик самарадорлигининг энг яхши далилидир. Саноатнинг энг янги йўналишлари бўйича ҳамкорлик қилиш учун бизда истиқболлар бор.

(Давоми иккинчи бетда).

М. С. ГОРБАЧЕВнинг ҳинд журналистлари билан суҳбати

(Давоми. Боши биринчи бетда).

СССРда информатика, ҳисоблаш техникаси ва машинасозлик соҳасида йирик программалар амалга оширилмоқда. Бу ҳам Ҳиндистон билан ҳамкорлик имкониятларини кенгайтиради. Визит чоғида ана шу хусусда ҳам айрим масалаларни ҳал этамиз. Ҳозирча буларни ошкор этмай тураман.

Биз ҳинд халқининг ўз мустақиллиги учун курашига ҳамиша катта ҳурмат-эҳтиром билан муносабатда бўлганмиз, унинг тинчликсевар йўлини қўллаб-қувватлаганмиз ва Ҳиндистоннинг ўз мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш ишларини ҳамиша маъқуллаб келганмиз.

Бизнинг илмий-техникавий алоқаларимиз, маданият соҳасидаги ҳамкорлигимиз ва туризм кенг кўламда ривожланиб бормоқда. Бу халқларни яқинлаштиради, уларнинг дўстлигини мустаҳкамлайди.

Товар оборотида, савдода муайян муаммолар вужудга келди, аммо ҳозир Совет томони ҳам, Ҳиндистон томони ҳам амалий иш юритмоқда ва товар обороти ортиб бораверади.

Ҳамкорлигимизнинг, умуман Совет — Ҳиндистон муносабатларининг келажаги яхши, деб ўйлайман. Биз учун Ҳиндистон билан муносабатларни қай тарзда йўлга қўйиш керак, деган саволнинг ўзи йўқ. Биз Ҳиндистонни қалин дўстимиз, деб ҳисоблаймиз, унинг жаҳон жараёнининг ҳамма жабҳаларига қўшаётган жуда катта ҳиссасини қадрлаймиз.

Савол: Жаноб Бош секретарь, мен Совет — Ҳиндистон дўстлиги масаласига, бундан 15 йил муқаддам мамлакатларимиз ўртасида имзоланган Шартнома хусусида тўхтаб ўтишни истар эдим. Ҳозирги халқаро вазият нуқтаи назаридан ана шу Шартномани муҳим ҳужжат, деб баҳолаш мумкинми?

М. С. Горбачев. Ҳа, мен бу Шартнома ва унинг аҳамияти Совет — Ҳиндистон муносабатлари доирасидан ташқарига чиқади, деб ўйлайман.

Мамлакатингиз билан дўстлик Шартномасини имзолаётганимизда биз, аввало, Совет Иттифоқи ва Ҳиндистоннинг манфаатларини ўйладик, албатта. Бу тушунарлидир. Шу билан биргаликда ана шу Шартнома асосида ҳамкорликнинг ривожланиши бу Шартномани амалга ошириш чоғида биз эришган марралар ҳозир шуни айтишга имконият берадики, бу муносабатлар ва демакки, Шартноманинг ўзи ҳам бошқа мамлакатлар учун яхши намунадир. Биз ҳозир халқаро вазиятни соғломлаштириш йўлларини қидириш, турли социал системадаги мамлакатларнинг тинч-тотув яшашини мустаҳкамлаш тўғрисида гапирар эканмиз, ҳамкорликнинг бу ибрати, давлатлар ўртасидаги муносабатларнинг бу намунаси катта умумбашарий хазинадир.

Неча йиллардан бери жуда самарали ҳамкорлик қилиб келмоқдамиз, биз ҳам ўз мустақиллигимизни йўқотганимиз йўқ. Ҳиндистон ҳам ўз мустақиллигини йўқотгани йўқ. Унинг мустақиллигига ҳеч қандай путур етгани йўқ. Аммо биз кўп нарсаларга эга бўлдик. Бизнинг муносабатларимиз халқаро сиёсатнинг қудратли омилига айланди.

Шартнома — бу тарих эмас. Бу — бугунги кун ҳамдир, бу ҳозирги кунларимизнинг, ҳозирги замонамизнинг жўшиб турган амалиётидир.

Савол: Жаноб Бош секретарь, Сиз Совет — Ҳиндистон муносабатлари тўғрисида гапирдингиз. Мамлакатларимиз ўртасида иқтисодий ва илмий ҳамкорлик яна ҳам мустаҳкамроқ бўлиши учун Сиз яна нималарни таклиф этмоқчи эканлигингизни билмоқчи эдим?

М. С. Горбачев. Бу масала хусусида Деҳлида гаплашганимиз маъқул. Биз жаноб Ганди билан барча масалаларни муҳокама қилганимиздан кейин келиб, сизга ҳам гапириб берамиз. Олдиндан гапириб ўтирмайлик. Иккала томон бир варақайига нима хусусда битимга келишганини айтиб беришса, сизга ҳам қизиқарли бўлади, албатта. Сиз матбуот конференциясида қатнашасиз, деб ўйлайман, бу саволни сиз ўша ерда берасиз, деб келишиб олайлик.

Савол: КПСС XXVII съездида Сиз Совет Иттифоқининг Афғонистондан чиқиб кетиш нияти ҳақида гапирган эдингиз. Кейинчалик Владивостокда Сиз совет қўшинларининг муайян қисми олиб чиқиб кетилишини эълон қилдингиз. Сиз ҳозирги пайтда Афғонистондаги аҳволга қандай баҳо берасиз?

М. С. Горбачев. Биз Афғонистон билан барча режимлар ва барча ҳукуматлар даврида ҳамиша яхши, дўстона муносабатларда бўлиб келдик. Булар ҳозир ҳам сақланиб турибди. Ўтмишда ҳам, ҳозир ҳам бу муносабатлар негизида икки принципиал жиҳат бор: Афғонистон биз билан икки ярим минг километр умумий чегарага эга бўлган қўшни мамлакатдир. Табиийки, қўшнилар билан ҳамиша яхши яшаш керак. Иккинчидан, бу халқ ўзи танлаган йўлни амалга ошира бориб ўзгаришлар қилиш йўлига ўтди. Бунга у ҳақлидир.

Биз Афғонистонда бирон-бир базага эга бўлишга интилаётганимиз йўқ, биз бу мамлакатда хом ашё манбаларини қидираётганимиз йўқ. У ердаги воқеалар жўн ривожланаётгани йўқ. Сабаблари бизга ҳам, сизга ҳам маълум.

Ўз вақтида Афғонистонга ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги чақириққа жавоб бериб, шу мамлакат ҳукуматининг илтимосига кўра биз у ерга вақтинча қўшинларни киритдик. Қўшинларимиз бу мамлакатда ҳамиша қолмайди, албатта. Бунга афғон халқи ва унинг ҳукумати ҳам рози бўлмаса керак.

Биз Афғонистон атрофидаги воқеаларни сиёсий йўл билан ҳал этиш тарафдоримиз. Афғонистон ҳукуматининг нияти ҳам ана шундай. БМТ ҳомийлигида қилинаётган иш — мен Кардовес миссиясини назарда тутяпман — реал жараёндир. Бу жараён муваффақиятли якунланиши ва воқеаларни сиёсий бартараф этишга олиб келиши мумкин, бунинг учун эса Покистон ҳам, Америка Қўшма Штатлари ҳам сиёсий бартараф этиш тарафдорлари бўлишлари керак, албатта. Ҳозирча эса бартараф этишда силжиш сезилиши биланоқ, Покистон ва Америка Қўшма Штатлари бу силжишни барбод қилиш чораларини кўраётганининг гувоҳи бўлиб турибмиз. Шунга қарамай, Афғонистон атрофидаги вазиятни сиёсий йўл билан бартараф этиш масаласи ҳал этиладиган кун узоқ эмас, деб ўйлайман. Бу эса айни вақтда Афғонистондан бизнинг қўшинларимизни олиб чиқиб кетиш масаласи ҳам ҳал бўлишини англатади.

Биз қўшилмаган, мустақил Афғонистон тарафдоримиз. Яна бир карра айтмоқчиман: Афғонистонга нисбатан бизнинг ҳеч қандай экспансиячилик ниятларимиз йўқ. Бу бутун дунёга мутлақо равшан бўлиши керак.

Савол: Ҳозир бутун дунёда сизлар Совет Иттифоқида амалга ошираётган ўзгартишларга зўр қизиқиш билан қаралмоқда. Сиз бир қанча нутқларингизда бу ўзгартишларни революцияга тенг, деб таърифладингиз. Бу ҳақда батафсилроқ гапириб бера олмайсизми?

Бу саволга, бу анча кенг саволга қўшимча тарзда мен яна шундай демоқчиман: кеча мен СССР Олий Советида якка тартибдаги меҳнат фаолияти тўғрисидаги Қонун қабул қилинганлигини билиб олдим. Сизнинг ҳозирги иқтисодий сиёсатингиз Ленин ўтказган иқтисодий сиёсатдан қай тарзда фарқ қилади? Сиз Ленин ўтказган янги иқтисодий сиёсатдан қай даражада намуна оляпсиз?

М. С. Горбачев. Социализм туфайли мамлакатимиз ҳозирги даражага кўтарилди. У — айни социалистик ўзгартишлар давомида кўпгина масалаларни ҳал этган, ўз ҳаракатини муваффақиятли давом эттириш, экономикани ривожлантириш, социал масалаларни, миллатлараро масалаларни ҳал этиш, пухта мудофаага эга бўлиш ва ҳозирги халқаро муносабатлар қурилишига ҳисса қўшиш учун жуда катта имкониятларга эга бўлган замонавий мамлакатдир.

Ўз территориямиз бизга маъқул. Бизга у етарли, аммо ортиқчаси ҳам йўқ. Халқимиз жуда жипслашган. Унинг ватанпарварлик, ифтихор туйғуси ғоят ривожланган. Чунки, ҳозир мамлакатда қилинган ишларнинг ҳаммасини халқнинг ўзи қилган. Аммо шундай бўлса ҳам биз қаноатланмаяпмиз. Нега? Аввало шунинг учунки, биз кўпроқ иш қила оламиз. Мамлакатимизда қудратли иқтисодий потенциал барпо этилган. Қудратли, эҳтимолки, дунёдаги энг қудратли фанимиз бор. Мақтанчоқлик қилмоқчи эмасман. Аммо бу ёғи ҳатто менинг фикрим эмас, балки дунёда билдирилаётган фикрдир. Кадрлар потенциалимиз яхши. Меҳнаткаш ёшларимиз асосан ўрта ва олий маълумотлидир. Фан-техника тараққиёти манфаатларини кўзлаб, зарур даражада омилкорлик қилиш имконини берадиган социалистик планли экономиканинг имкониятларидан фойдаланиб, тўғри пропорцияларни, устун соҳаларни аниқлашда, жамиятнинг социал соҳасини ривожлантиришда янги катта қадам қўйиш мумкин, деб ҳисоблаймиз. Бирмунча вақт муқаддам биз бироз хотиржамликка берилган эдик, деб ўйлайман. Беғамлик, сусткашлик элементлари пайдо бўлган эди. Бу ҳол ўз ғалабаларимизнинг, жамиятимиздаги ижобий хусусиятлар ва фазилатларнинг — меҳнат қилиш, соғликни сақлаш, илм олиш, социал таъминланиш ва шу каби ҳуқуқларнинг бамисоли давоми бўлди. Мана шундай вазиятда хотиржамлик элементлари пайдо бўлди.

Биз ўз съездимизда мана шуларнинг ҳаммасини таҳлил этдик.

Ва тўғри қилдик. Экономикамизнинг, сиёсий тартиб-қоидаларимизнинг, социалистик демократиянинг қандай амал қилаётганлигидан жамиятнинг ўзида қониқмаслик, коллективлардаги муҳитдан қаноатланмаслик кайфияти бор эди. Партия қайта қуришга киришганида унинг сиёсатини халқ бажонидил қўллаб-қувватлади. Чунки у одамларнинг кайфиятини ифодалаган эди. Бу — социализм доирасида, социалистик негизда жамият турмушининг ҳамма соҳаларини жадаллаштириш, қайта қуриш сиёсатидир. Хуллас, биз 70 йил мобайнида эришган ютуқларимиз асосида жамиятни камолот сари, сифат жиҳатдан яхшироқ ҳолати сари қайта қуришни бошладик.

Бизнинг асосий мақсадимиз — фан-техника тараққиёти орқали, планли экономика билан бирга қўшиб ва жамиятни демократлаштириш орқали уни ҳаракатга келтиришдан, жамиятни янги марраларга чиқаришни таъминлашдан иборат.

Биз фан-техника тараққиёти соҳасида жуда жиддий программаларни тузиб олиб, амалга оширяпмиз. Бу программалар ҳамма тармоқларни ўз ичига олади. Биз машинасозликни, ҳисоблаш техникасини устун даражада ривожлантиряпмиз, структура сиёсатини ўзгартиряпмиз. Бироқ биз бу жараёнга инсонни, меҳнаткашни қандай қилиб жалб этишимиз планларимизнинг ва сиёсатимизнинг тақдири учун ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлади. Экономикада биз бунга хўжалик ҳисоби орқали, ишлаб чиқариш коллективларининг ўзини ўзи бошқариши орқали, раҳбар кадрларнинг сайлаб қўйилишини кенгайтириш орқали, янги хўжалик механизми орқали эришмоқчимиз. Корхона тўғрисидаги янги Қонун ниҳоясига етай деб қолди. Биз уни умумхалқ муҳокамасига қўямиз. Унда экономиканинг ҳозирги шароитларида қандай ишлаши кераклиги асослари белгилаб берилади. Ишлаб чиқариш ҳаётини демократлаштириш, меҳнат коллективларининг мустақиллигини ошириш ва уларнинг масъулиятини кучайтириш — бу соҳадаги бош йўналишдир.

Совет кишилари бундай ёндашувни табриклаб, кутиб олмоқдалар. Ҳозирнинг ўзидаёқ бу жараён бошланиб кетди.

Сўнгра биз сиёсий система, жумладан халқ ҳокимияти органлари, жамоат ташкилотлари, касаба союзлари, комсомол, хотин-қизлар ташкилотлари ва бошқа органлар янада самарали ишлашини хоҳлаймиз.

Меҳнаткашларнинг манфаатларини кўзлаб, социал сиёсатни жиддий равишда ўзгартириш йўли билан ҳам биз инсон омилини ҳаракатга келтиришни ўйлаяпмиз. Айтишим мумкинки, ҳозир социал сиёсатни кучайтириш — жамиятдаги кўпгина масалаларни ҳал этиш калитидир.

Қайта қуриш осон бормаётганлигини айтишим керак. Фикрлашдаги тўсиқ — энг катта тўсиқдир. Йиллар давомида таркиб топган психологияни қайта қуриш керак. Бинобарин биз бу соҳада ҳам жараён устунлик қилишига умид боғлаш имконини берадиган иқтисодий, социал, сиёсий ва мафкуравий шарт-шароитларни яратяпмиз. Биз жамиятнинг ҳамма соҳалари қайта қурилишини таъминлаймиз.

Биз жамиятдаги маънавий соҳани, маданий соҳани, ахлоқий муҳитни соғломлаштириш масалаларига ҳам катта аҳамият беряпмиз. Халқимизда адолатга, социализм принципларига изчиллик билан риоя этилишига, курашиб қўлга киритилган қадриятларни мустаҳкамлашга интилиш жуда кучли. Шу сабабли биз ҳар қандай салбий ҳодисаларга қарши, мансабдор шахсларнинг суиистеъмолларига, жиноятчилик ҳолларига, ахлоқсизлик феъл-атворига, интизомни, тартибни бузиш ҳолларига, ичкиликбозликка қарши муросасиз курашяпмиз. Бу ишда бутун жамият актив қатнашмоқда. Янгилик билан эскилик курашмоқда. Баъзан бу кураш ўткир тус олмоқда. Бу ишлар партиянинг раҳбарлигида ўтмоқда. Партиянинг ўзидаги иш такомиллаштирилмоқда. Партиянинг ўзи қайта қурилмоқда. Биз масалани шу тарзда қўйяпмиз: жамиятдаги бутун қайта қуриш партиядан бошланиши керак. Ҳозир биз коммунистларнинг олдига анча юқори талаблар қўйяпмиз. Баъзи бировлар аввалги аҳволдан мамнун эдилар, ўз мавқеларидан мамнун эдилар. Ҳозир биз ҳамманинг халқ олдидаги бурчини уларга эслатиб қўйдик. Бунинг жуда катта аҳамияти бор.

Қайта қуриш учун вақт керак, куч-ғайрат сарфлаш керак. Аммо, ишонч билан айта оламанки, биз тўғри йўлдан боряпмиз ва халқ бизни қўллаб-қувватлаяпти. Бу қўллаб-қувватлаш кучайиб бормоқда.

Биз социализмга хизмат қиладиган ҳамма ишларни табриклаб кутиб оламиз ва жамиятимиз замиридаги жамики имкониятлардан фойдаланиш учун шароит яратамиз. Биз план воситаларидан ҳам, моддий рағбатлантириш омилларидан ҳам, социал омиллардан ҳам, товар-пул муомалаларини такомиллаштириш билан боғлиқ бўлган имкониятлардан ҳам янада самарали фойдаланаверамиз. Шу мақсадда биз якка тартибдаги меҳнат фаолияти тўғрисида қонун қабул қилдик. Буларнинг ҳаммаси — социализм доирасидаги ишлардир.

Шу йўлдан бораверамиз. Бизда ҳеч қандай иккиланиш йўқ. Бу нарса мамлакатимиз учун ҳам, унинг дунёдаги ролини эътиборга олганда эса, бутун дунё учун ҳам жуда катта натижаларга эга бўлади, деб ўйлайман.

Табиийки, биз шундай режаларни ўртага қўйиб, амалга оширар эканмиз, тинчликдан ҳам, бошқа мамлакатлар билан — ҳам социалистик, ҳам ривожланаётган, ҳам капиталистик мамлакатлар билан ҳамкорлик қилишдан ҳам манфаатдормиз. Мана шу ишларнинг ҳаммасини қилишга тайёрмиз.

Савол: Мен Яқин Шарқдек муҳим регионга тааллуқли савол бермоқчиман. Сизларда шу регионга оид бирон-бир янги тинчлик ташаббуслари борми?

М. С. Горбачев. Яқин Шарқ ҳақида бутун дунё қайғуряпти, деб ўйлайман. Такрор айтаманки, ҳамма қайғуряпти. Менинг назаримда, баъзи давлатлар муаммони ўз усулида ҳал этмоқчи бўлганликлари сабабли бу ерда силжишга эришилмади. Турли-туман четлаб ўтиш найранглари, сепарат битимлар сиёсати ҳеч бир яхшиликка олиб келмаганини энди кўриб турибмиз.

Халқаро ҳамжамиятда бу жуда муҳим ва қалтис регион муаммоларини ҳал этишни халқаро даражага олиб чиқиш лозим, деган тушунча етилиб боряпти, деб ўйлайман. Бизнинг Яқин Шарққа бағишланган халқаро конференция чақириш мақсадида БМТ Хавфсизлик Кенгаши орқали, Тайёргарлик комитети орқали тайёргарлик ишини бошлаш зарур, деган таклифимиз амалий таклиф эканини таъкидлаб ўтмоқчиман.

Икки томонлама алоқалар, кўп томонлама фикрлашувлар асосида ана шундай тайёргарлик босқичи барча давлатларнинг манфаатларига мос бўлиб тушадиган жиддий таклифлар билан ёндашиш имконини берган бўлур эди.

Бу йўлнинг реаллиги ва самарадорлиги анча кенг миқёсда тушуниб олинди, деб ўйлайман.

Сизлар билан учрашганимдан ва Сизларнинг саволларингизга жавоб қайтариш орқали ўз фикрларимни ҳинд жамоатчилиги билан баҳам кўриш имкониятига эга бўлганимдан хурсандман. Бу айтиш мумкинки, Ҳиндистонга қилинадиган визит арафасидаги фойдали тадбир бўлди, деб ўйлайман. Деҳлида учрашгунча хайр.

Раҳмат.

Самарали ва сифатли ишлайлик

22 ноябрь куни Тошкентда Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети коллегиясининг кенгайтирилган мажлиси бўлди. Агросаноат комплексини янада ривожлантириш, унинг барча тармоқлари молиявий-хўжалик фаолиятини яхшилаш масалалари кўриб чиқилди. Мажлисда қишлоқ хўжалиги раҳбарлари ва мутахассислари, олимлар, партия ва совет органларининг вакиллари қатнашдилар.

Мажлисни Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, республика Давлат агросаноат комитетининг раиси И. Ҳ. Жўрабеков олиб борди. Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети раисининг биринчи ўринбосари В. И. Антонов доклад қилди.

Мажлисда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ғ. Ҳ. Қодиров, СССР Давлат агросаноат комитети раисининг ўринбосари Г. А. Романенко нутқ сўзладилар.

Мажлисда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари В. А. Антонов, Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитетининг раиси В. А. Хайдуров иштирок этдилар. **(ЎзТАГ).**

„ОҚ ОЛТИН" хирмонига

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 23 ноябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи устун — областлар; иккинчи устун — бир кунда тайёрланган пахта; учинчи устун — мавсум бошидан буён; тўртинчи устун — шу жумладан бир кунда машинада терилган пахта; бешинчи устун — мавсум бошидан буён

ФАРҒОНА	0,01	105,08	0,01	63,33
ТОШКЕНТ	0,01	104,40	—	99,66
СУРХОНДАРЁ	0,04	101,17	0,01	90,44
НАМАНГАН	0,04	100,24	—	82,44
Сирдарё	0,09	97,03	—	98,80
ҚҚАССР	0,12	92,37	0,01	60,36
Андижон	0,06	87,44	—	52,51
Хоразм	0,07	85,63	0,11	51,94
Жиззах	0,04	80,27	0,01	66,16
Самарқанд	0,05	75,46	—	36,28
Бухоро	0,01	74,64	0,02	16,12
Навоий	0,04	61,03	0,04	23,29
Қашқадарё	0,04	59,31	0,04	39,44
Республика бўйича:	0,04	87,19	0,02	62,31
Шу жумладан ингичка толали пахта:				
СУРХОНДАРЁ	0,06	160,88	0,01	166,72
НАВОИЙ	0,11	109,84	0,22	36,00
НАМАНГАН	—	109,00	—	1,90
Бухоро	0,11	82,20	—	—
Қашқадарё	0,06	64,02	0,09	62,69
Республика бўйича:	0,06	125,45	0,04	123,46

АГРОСАНОАТ КОМПЛЕКСИ: ҚАЙТА ҚУРИШ ҚАНДАЙ БОРМОҚДА?

ОРА ЙЎЛДА

Навоий область агросаноат комплекси ҳозирги кунда 8 РАПО, 95 колхоз ва совхоз, икки қурилиш коллективи, область қишлоқ хўжалиги химияси, ўсимликларни ҳимоя қилиш ташкилотлари, ипакчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси, сут заводи, лойиҳалаштириш идораларини бирлаштириб турибди. Шунингдек, сув, ўрмон хўжаликлари область ишлаб чиқариш бирлашмалари, паррандачилик фабрикаси ва бошқа яна бир қатор ташкилотлар ҳам бу системага киради.

Область агросаноат комплекси янги форма ва структура билан иш бошлагандан буён бир йилча вақт ўтди. Бу давр ҳар қандай иш муваффақиятини — кадрларнинг ишчанлиги ва уларнинг ўз зиммаларидаги вазифаларини бажаришга астойдил киришишлари таъминланишини яна бир бор исботлаб берди. Афсуски, бугунги кунда область агросаноат комитети раҳбарлари ва мутахассисларида ана шундай хусусиятлар етишмаяпти.

Хатирчи районидаги «Партия XXII съезди» колхози 1983 йилга келиб чўкиб қолди. Хўжаликнинг қарийб барча соҳалари зарар кетидан зарар келтирди. Колхозда ер, сув яхши, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Фармон Болтаев каби тажрибали пахтакорлар кўп. Аммо борган сари иш орқага кетаверди.

Буни Куйбишев номли колхозда кўп йиллардан буён раислик қилаётган Абдухолиқ Ҳалимов кузатиб келарди. Аниқроғи, бир пайтлар ўзи раҳбарлик қилган бу хўжаликнинг шундай қийин аҳволга тушиб қолганига қайғуриб юрарди. Колхозда ерга ва одамларга меҳр, пахтакорлар билан бамаслаҳат иш тутиш сусайиб кетганди. Шу боис, у район партия комитетига мурожаат қилиб, ўзини «Партия XXII съезди» колхозига ўтказишларини сўради.

У бу хўжаликка икки йил раҳбарлик қилди. Дастлабки йилдаёқ, қолоқ колхоз областнинг энг илғор хўжаликлари қаторига чиқиб олди. Кейин Бутуниттифоқ социалистик мусобақасининг ғолиби ҳам бўлди. Олтмишни қоралаб қолган Абдухолиқ ака бу ерда пенсия ёшигача бемалол ишлайвериши мумкин эди. Бироқ ўзи туғилиб, воясига етган Чкалов номли колхознинг оғир аҳволга тушиб қолганлиги унинг тинчини бузди. Юқори ташкилотлардан энди ўзини шу хўжаликка ўтказишларини сўради.

Чкалов номли колхоз пахтакорлари учун бу йил енгил келмади. Сув тақчиллиги, шамол устига шамол анча ташвиш туғдирди. Лекин улар қийинчиликларни омилкорлик билан енгиб, мўл ҳосил етиштиришга интилдилар. Интилишлар зое кетмади. Чкаловликлар йилни ёруғ юз билан якунламоқдалар.

Афсуски, Навоий области агросаноат комплексида замон билан ҳамнафас қадам ташлаётган, ташаббускор ва омилкор бундай кадрлар бармоқ билан санарли. Қуйи ва ўрта звенода ишлаётган кўплаб раҳбарлар, мутахассислар ҳамон эскича услубдан воз кечганлари, ўз ишларини давр талаби руҳида қайта қуришга шошилаётганликлари йўқ. Жонли иш ўрнига маъмуриятчилик, қоғозбозлик ва мажлисбозлик билан машғул бўлиб қолмоқдалар. Бундай иш услуби қандай оқибатларга олиб келиши маълум. Область пахтачилик хўжаликларида ўн биринчи беш йилликнинг кейинги икки йилида ўнинчи беш йилликдаги ўртача 178 минг тонналик кўрсаткичга нисбатан ҳосил 1,9 процент камайтириб юборилди. Сут, гўшт, мева ва бошқа бир қатор маҳсулотлар бўйича топшириқлар ҳам узлуксиз бажарилмай қолди.

Ачинарли томони шундаки, ўтган йилларда йўл қўйилган хатолар яна такрорланяпти. Шу йилнинг уч квартали мобайнида сут, тухум, жун тайёрлаш топшириқлари ҳам уддаланмади. Қизилқумнинг шимолий қисмида жойлашган хўжаликларда ўн минглаб қўй-эчкиларнинг нобуд бўлишига йўл қўйилди...

Хуллас, область қишлоқ хўжалигида ғоят ташвишланарли вазият ҳукм сурмоқда. Аммо, область агросаноат комитетида бўлганингизда, кадрларнинг хотиржам кайфиятини, масъулиятсизлигини кўриб ҳайрон қоласиз. Қарийб ҳамма соҳалардаги планларнинг барбод берилаётганлиги, кўплаб молларнинг нобуд бўлаётганлиги гўё уларга тааллуқли эмасдек. Ўзи аслида ҳам шундай. Планлар бажариладими, йўқми, иш олға кетадими, кетмайдими, улар учун барибир. Негаки, бу ишлар уларнинг на хизмат мавқеларига, на ойлик маошларига таъсир қилади.

— Қурғоқчилик келди...

— Сув тақчил бўлди...

— Меваларни қайта ишлайдиган корхона йўқ...

Тўғриси, юзаки қараганда бу фикрларга эътироз билдириш ҳам қийин. Бу йил Қизилқумда қурғоқчилик бўлиб, ўт-ўланлар ўсмай қолди. Сув тақчиллиги ёз бўйи давом этди. Областда маҳсулотларни қайта ишловчи корхонани қуриш ҳануз орзу бўлиб қоляпти.

Бу — масаланинг бир томони, холос.

Иккинчи томони — мавжуд резерв ва имкониятларни ишга солиш билан белгиланади. **Афсуски, мана шу жиҳатни агросаноат комитетидаги раҳбар ўртоқлар унутиб қўйишмоқда. Бўлмаса, улар қизилқумлик чорвадорларга амалий мадад беришга қачонки, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аралашгандан сўнг киришишармиди?!**

Шуниси ажабланарлики, бунга қадар Учқудуқ ва Томди районларида на область агросаноат комитетининг собиқ раиси Б. Нуруллаев, на унинг ўринбосарлари — Ф. Аҳмедов, М. Жамолов, О. Муродов, И. Бурхонов, М. Муродовлар бирон марта ҳам командировкада бўлишмади. Йўқса сув тақчиллиги даврида омилкорлик кўрсатиш туфайли муаммони бирмунча енгиллаштириш мумкин эди. Афсуски, сувдан фойдаланиш коэффициенти вегетация даврида 0,75—0,80 дан ошмади. Мева ва узумни тайёрлашда областда йўл қўйилган ўринсиз ҳангомалар эса матбуотда бир неча бор танқид қилинди ҳамки, фойда бермади.

Областнинг ҳамма районларида «Жадаллаштириш — 90» программаси ишлаб чиқилган. Табиийки, бу программанинг асосини илғор технология ва тўла механизацияни ишлаб чиқаришга кенг жорий этиш ташкил қилади. **Лекин айни пайтдаги реал аҳвол бу муҳим тадбирнинг қоғозда қолиб кетаётганлигини, амалда айтарли иш қилинмаётганлигини кўрсатмоқда. Чунки, агросаноат комитети раҳбарлари ва мутахассисларининг ўзида янгиликни ҳис этиш, фан-техника янгиликларини ўзлаштиришга қизиқувчанлик туйғулари етишмаяпти.**

Масалан, уруғни кенг қатор оралаб экишни жорий этиш плани тўрт йилдирки, 24—29 минг гектар миқдорида қилиб белгиланишдан нарига ўтилмаяпти. Майдонларга биологик усулда ишлов бериш, чигитни пуштага экиш каби муҳим тадбирлар ҳам (ё жуда кам, ё умуман) планлаштирилмай келиняпти. Ҳолбуки, «Нарпай» совхози пахтакорларининг фикрича, сув тақчиллиги шароитида уларнинг уруғни пуштага экканликлари жуда қўл келган.

Совхозда бу борада олти йиллик бой тажриба бор. Уруғни пуштага экишнинг ўзи ҳосилдорликни 4—5 центнерга ўстириш имконини берди. Бироқ тажриба умумлаштирилиб, бошқа хўжаликларга ёйиш учун ҳеч бир иш қилинмади.

Пахтани териш-йиғиштириш ишлари область экономикасига катта зарар етказяпти. Чунки, хўжаликлар асосан машиналар қудратига эмас, қўл кучига таяниб иш юритишмоқда. Шу туфайли ўтган йили бир гектар пахта майдонига ўртача 883 киши-соат сарфланди. Бу маҳсулот таннархини ошириб, рентабелликни камайтиришга олиб келди. Хўжаликлар пахтадан олинадиган фойданинг атиги 31 процентигагина эгалик қилишди. Бошқача айтганда, улар белгиланганидан 41 миллион сўм кам фойда олдилар.

Бу барчага аччиқ сабоқ бўлиши лозим эди. Афсуски, область агросаноат комитетининг ҳозирги фаолияти бундан ҳануз тўғри хулоса чиқариб олинмаганини кўрсатмоқда. Бу йил яна қўл кучига зўр берилди. Дефолиация кечикди. Машиналарнинг аксарият қисми қантариб қўйилди. Устига-устак техникадан фойдаланиш даражаси шунчалик паст бўлишига, паркларда 60 миллион сўмликдан ортиқ турли хилдаги техника воситалари занг босиб ётишига қарамай, хўжаликлар машина-механизмларни сотиб олишни давом эттиришди. **Савол туғилади: агросаноат комитетидаги 22 инженер, колхоз ва совхозлардаги юзлаб техника мутахассислари нима билан шуғулланишяпти? Камчиликлар барҳам топиш ўрнига уларнинг тобора чуқур илдиз отиб бораётганлигига сабаб нима?**

Бунинг бош сабабларидан бири — кадрларнинг салоҳиятсизлиги ва уларни танлаш, жой-жойига қўйишда йўл қўйилаётган хатолардир. Бунга область агросаноат комитети аппаратидаги фактларнинг ўзиёқ яққол мисол. Ҳозир бу ерда кадрлар бўлими инспектори вазифасида медицина ҳамшираси, фан ютуқлари ва илғорлар тажрибасини жорий этиш, юридик ҳамда колхозлар иши бўйича бўлимларнинг катта мутахассислари лавозимларида — рус тили ўқитувчилари, қурилиш ва ўрмон материаллари таъминоти бўлимига қарашли бўлинма бошлиғи курсисида тоғ инженери, ёнилғи, резина-техника буюмлари ва химиявий воситалар бўлими бошлиғи вазифасида эса тарих ва жамиятшунослик ўқитувчиси мутахассислигидаги кишилар ишламоқда.

Яна бир характерли мисол. А. Жўраев Нурота районидаги «Дружба» совхозига икки йил раҳбарлик қилди. Бу даврда пахтачилик ва бошқа соҳалардаги планлар узлуксиз барбод берилди. Совхоз давлатдан миллион сўм атрофида қарзга ботди. Ерлар ҳолати бузилди. Юз минглаб сўмлик техника қаровсиз қолди. Бундай «фаолият» учун А. Жўраев совхознинг олдинги раҳбарлари билан бирга жавоб бериши лозим эди. Аммо, у ҳозир область агросаноат комитетида меҳнатни ташкил этиш ва иш ҳақи бўлими бошлиғи бўлиб ишламоқда.

Қоғозбозлик ҳамиша жонли ишга тўсиқ бўлиб келган. Область агросаноат комитети тузилгач, РАПОлар бу масаладаги ишлар кескин яхшиланади, қоғозбозлик камаяди, деб ўйлашган эди. **Афсуски, аксинча бўлиб чиқди. Эндиликда район звеносидаги мутахассис ва раҳбарларнинг боши аввалгидан ҳам кўра кўпроқ қоғоздан чиқмай қолди. Масалан, Навоий РАПОси шу пайтгача область агросаноат комитетидан 500 дан ортиқ корреспонденция олган.**

— Булар телеграммалардан ташқариси, — дейди РАПОнинг умумий бўлим мудири А. Пирматов. — Аслини олганда юқоридан келган қоғозлар мингга етиб қолди. Уларни кўриб чиқиш, ишлаш ва қуйи звенога етказишнинг ўзиёқ кўп вақтимизни ушлаяпти. Ҳолбуки, ўтган йили ҳамма ташкилотлардан жами 543 та хат, фармойиш ва қарорлар олгандик.

Афсуслар бўлсинки, бундай ҳол ҳозир областнинг барча РАПОларига ҳам тегишлидир. Шунингдек, улар кунлик маълумотларни йиғишга ҳам анча куч, вақт сарфлашмоқда. Бунинг учун ҳар бир районда икки ёки уч киши кун бўйи овора.

Область агросаноат комитети ҳозир ора йўлда турибди. Эски услубдан воз кечиш зарурлигини сезганлари ҳолда янгичасига ишлашни билишмаётир.

А. ҚОРЖОВОВ.
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ДАВЛАТ ҚАБУЛИГА ЎТИШГА ТАЙЁРМИСИЗ?

НАЗОРАТ КУЧАЙГАЧ...

Мамлакатимизда давлат қабули органларининг вужудга келаётганлиги бизни ғоят қувонтирмоқда. Негаки, бу — алдамчиликка, қоғозбозликка ва кўзбўямачиликка кескин зарба беради.

Сир эмаски, илгари бирлашмамиз корхоналарида хом ашё ва маҳсулот сифатига эътиборсизлик билан қаралиб, шунчаки план бажаришга зўр берилади. Шу таҳлитда қурилиш ташкилотларидан таъналар эшитган пайтимиз кўп бўлган.

Эндиликда аҳвол ўзгарди. Қарши, Жиззах, Бухоро ва Қорақалпоғистон чўлларида ишлаётган қурувчилардан раҳматномалар оляпмиз. Маҳсулотимизга талаб ортиб бормоқда. Бу бежиз эмас. Чунки маҳсулотни қабул қилишга талабчанлик кучайди. Сифатни таъминламаганларга нисбатан таъсирли чоралар кўрилмоқда.

Ўн ойлик план топшириғини 102 процент адо этдик. Кўплаб сифатли буюмлар тайёрлаш учун ички резерв ва имкониятларни ишга соляпмиз. Бетон тайёрлаш, қолиплаш ва арматура цехларига сифат бўйича технологик карталар тарқатилди. Қолипларни мунтазам ремонт қилиб бориш учун иккита доимий пост тузилди.

Жадаллаштириш энг аввало техника тараққиёти орқали, янги техника ва технологияга ўтиш орқали, инсон омилини активлаштириш орқали ўтади. Энг муҳими — сифат ва яна сифат, — деб уқтирди ўртоқ М. С. Горбачев КПСС Марказий Комитетида бўлиб ўтган кенгашда.

Демак ишлаб чиқаришда фан ва техника ютуқларидан фойдаланиш ҳам сифатни, ҳам жадаллаштиришни таъминлайди. Илгари бизда бетон қоришма қўл кучи билан тайёрланар эди. Бу иш эндиликда автоматик усулда бажариляпти. Автоматик линиянинг аҳамияти шундаки, қоришма тайёрлашда сифат ошибгина қолмай, хом ашё нобудгарчилигига ҳам чек қўйилди. Умар Қурбонов, Рафиш Шогараев, Тўйчи Асадов, Эргаш Ҳақбердиев, Владимир Садиленько бошлиқ бригадалар ишчилари бу янгилик тарғиботчилари бўлмоқдалар.

Мен Владимир Садиленько бошлиқ комплекс бригадада ишлайман. Иш икки сменада ташкил этилган. Ишчиларга яхши шароит яратилган. Деярли ҳамма иш механизм ва автоматлар зиммасида. Бу имкониятлардан унумли фойдаланиб, фақат юқори сифатли ишлашга ҳаракат қиламан.

Сифатли маҳсулотга қараб яхши маош оляпмиз. Моддий омиллар ҳамманинг ҳушёрлигини, меҳнат активлигини оширяпти. Ҳамкасбларимдан Валя Козерова, Севин Адживапаева, Иван Брюков, Маҳмуд Қулмаматов ҳақиқий сифат жонкуярлари сифатида обрў топдилар.

Қатор қийинчилик ва муаммоларимиз бор. Қолиплаш цехида ускуналар эскириб қолди. 8—9 йил бурун тайёрланган қолиплар ҳозирги талабга жавоб бермаётир, электр двигателлар зарур. Арматура дастгоҳларига эҳтиёт қисмлар етишмайди.

Шунингдек, металл ва цемент таъминотида тез-тез узилиш бўлиб турипти. Цехларда шароит етарли эмас. Корхона ишга тушган 1977 йилдан бери ҳавони тозалагич вентиляциялар ишламайди.

«Главсредазирсовхозстрой»нинг раҳбарлари бу муаммоларни шошилинч бартараф этмоқлари лозим. Давлат қабулига ўтиш учун бу нуқсонлар тезроқ бартараф қилиниши керак.

Н. ИВАНОВА,
«Каршистройиндустрия» ишлаб чиқариш бирлашмаси 2-темир-бетон буюмлар заводи арматурачиси, Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати.

Сифатга талаб ортганда...

Республикамиздаги қатор корхоналар қатори «Узбексельмаш» ишлаб чиқариш бирлашмасида ҳам сифатнинг давлат қабули фаолият кўрсатмоқда. Корхонада ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар сифати устидан давлат назорати ўрнатилганига ҳали бир ой ҳам бўлгани йўқ. Лекин шунга қарамай, унинг ҳосиятли таъсири ҳозирдаёқ кўп нарсада сезилиб қолди. Тайёр маҳсулотларни юқори сифат билан топшириш кўпайиб боряпти.

Бу жиҳатдан, айниқса, темирчилик-пресслаш цехининг қолиплаш участкасида қувончли натижаларга эришилмоқда. Бу ерда тайёрланаётган деталлар биринчи тақдимдаёқ фақат юқори сифат билан қабул қилинмоқда.

СУРАТДА: (чапдан-ўнгга) бирлашма техника назорати ходими М. Ошчепкова, давлат қабули вакили В. Беленький, қолипловчи П. Матмуродов ва катта мастер М. Мирзаалиев сеялка ва кўрак чувиш машиналари учун тайёрланган заготовкаларни кўздан кечиришяпти.

В. Молгачев фотоси.

ГРАФИКДАН ЎЗИБ

● Ғанижон Ғофуров бошчилигидаги бригада бу йил ишлаб чиқарган ҳар бир килограмм ипакни назоратчилар олий сифат билан қабул қилдилар. Жами маҳсулот графикдан ўзиб тайёрланди.

Бригада йил бошидан бери планга қўшимча 38 тонна калава тайёрлади. Мажбуриятга кўра эса бир йил мобайнида планга қўшимча шунча миқдорда маҳсулот тайёрланиши керак эди. Урганчдаги пиллакашлик фабрикасида Ғ. Ғофуров бошлиқ комсомол-ёшлар бригадаси биринчи бўлиб ана шундай марани эгаллади. Коллектив пудрат асосида ишлаётганлиги учун меҳнат унумдорлиги тахминан 25 процент ошди.

Навбатдаги йиғилишда ёш пиллакашлар беш йилликнинг икки йили топшириғини муддатидан илгари 1987 йилнинг 7 ноябригача бажаришга аҳд қилдилар. Зарбдорлар ўз сўзларининг устидан чиқадилар.

(ЎзТАГ).

Партия турмуши: коммунист ва жадаллаштириш

ТАЛАБ БАРЧАГА БАРОБАР

Илгари ҳам бир неча марта бошланғич партия ташкилоти секретарлигига сайланганман. Партиямизнинг XXVII съездида дилимиздаги эзгу гаплар айтилди. Бир неча йиллардан буён кўп коммунистларни ўйлантириб келаётган фикрлар юзага чиқди. Ҳозир ҳар бир киши қайта қуриш, жадаллаштириш тадбирлари, муаммолари, вазифалар ва уларнинг ижроси хусусида фикр юритишни истайди. Чунки буни чуқур англаб ва бу ишда ўз ўрнини белгилаб олмасдан туриб олға бориш мумкин эмас.

Доҳий В. И. Ленин: «Коммунистларнинг бурчи — ўз характерининг заиф томонларини ёпиб кетмасдан балки бу заиф томонларидан тезроқ батамом қутулиш учун уларни очиқдан-очиқ танқид қилишдан иборатдир», деб таъкидлаган. Менимча фаолиятни, бутун ишни қайта қуришнинг асосини кўп жиҳатдан ана шу талаб белгилайди.

Биз эндиликда танқидсиз, унинг таъсирчанлигини таъминламай туриб қайта қуришни амалга ошира олмаймиз. Энг аввало, одамларни танқидни тўғри тушунишга ўргатмоқ керак экан. Мана, жадаллаштириш стратегияси старт олган ўн иккинчи беш йилликнинг биринчи йили якунланмоқда. Бироқ, очиғини айтишимиз керакки, ҳали биз кўп нарсага эришолганимиз йўқ. Катта имкониятлар бой берилди. Нега?! Сабаби: ҳали ҳар бир киши ўз ишини, фаолиятини ўзгартира олмади. Колхоз раислари ҳамон пландан бошқа нарсани тан олишмайди. Ахир «план» деган билан у тўла қолмайди-ку! Партком секретарлари ҳуқуқлари, вазифаларини яхши билмайдилар. Бригадирлар талабчан раҳбар бўлолмаяптилар. Бу эса фақат ўз манфаатини кўзлайдиганларга қўл келмоқда. Демак, хўжалик раҳбари ўз дунёқарашини, билимини, воқеаларга муносабатини ўзгартирмоғи шарт. Инсон омили ҳақидаги тушунчанинг мағзини чақиб олиши лозим.

Мени партия комитети секретарлигига сайлашганда энг аввало, КПСС Программаси ва партия Уставини янгитдан ўрганишга киришдим. Қайта қуриш моҳиятини англаб олдим. Шундагина бошланғич партия ташкилоти нимага қодир бўла олишини тушундим. Унинг роли, обрўси кўп жиҳатдан секретарнинг ишчанлигига, масъулиятни нақадар чуқур ҳис этишига боғлиқ.

Бир куни ишни уддалай олмагани учун ишдан бўшатилган кишини раис спорт инструкторлигига ишга олди. Партком билан бамаслаҳат иш қилинмаганидан ранжидим. Тожибой Нориев ёмон одам эмас. Лекин илгариги ишини бажаролмади. Спорт инструкторлиги учун эса мутахассис бўлиш керак. Фақат ойликни олиб юриш пайти ўтди. Инсон омилини юксалтиришда спорт инструкторининг ҳам ўрни катта. Раис билан анча тортишдик. У мени тушунди. Айниқса, қисқа вақт ичида «инструктор»нинг фаолиятсизлиги яққол сезилгач ва у вазифасидан бўшатилгач раис хатосини англади. Энди правление раиси Фарҳод Юсупов партия комитетининг аъзоси сифатида, коммунист сифатида партком аъзолари билан маслаҳатлашиб, кенгашиб иш қилади. Бу унинг фазилатига айланди. Қайта қуришнинг бир бўғини — коллектив бошқарувни йўлга қўйишни ана шу тарзда амалга ошира бошлади.

Хўжалигимизнинг барча раҳбарлари янги. Колхознинг экономикаси йиллар давомида заифлашиб қолган. Бироқ бир йилдаёқ қарзнинг қарийб ярмидан қутулдик. Энди кадрлар кўр-кўрона иш юритишдан воз кечишди. Иқтисод, тежамкорлик, таннарх масалалари ҳақида бош қотирадиган, социал муаммоларни ҳал этишга ҳисса қўшадиган бўлишди.

Партия комитети кадрлар билан ишлашни доим диққат марказида тутиб келяпти. Уларни тарбиялаш, жой-жойига қўйишда фазилат-хислатлари, қобилиятларини ўрганяпмиз. Маъруф Ҳайдаров колхоз комсомол комитетининг секретари эди. Комсомол иши ўз ҳолига ташлаб қўйилди. Ҳарчанд талаб қилмайлик, йўл-йўриқ кўрсатмайлик секретарь бепарволигини қўймади. Нега? Бу саволга жавоб топиш қийин эмас эди. Маъруф оққўнгил йигит, лекин айни пайтда унда жиддийлик етишмайди. Бундай кишининг қобилияти катта оила — йирик комсомол ташкилоти муаммоларини ҳал этишда етакчилик қилишга албатта етмайди. У ташаббус кўрсатмаса, елиб-югурмаса, ибрат бўлмаса, буни ким қилади, ахир! Ҳа, комсомолда ишлаш учун оташқалб, бошқаларни ўз ортидан эргаштира оладиган кучга эга бўлган ходим керак. Шунинг учун ҳам Маъруфга ўз касби, қурувчиликка ўтиб ишлашни маслаҳат бердик.

Хўжалигимизда партком ва правление ягона кучга айланган. Ҳар қандай иш биргаликда бажарилади. Зарур топилса, агроном дала шийпони билан шуғулланади. Чунки у коммунист. Шарт-шароитни билмай, қизиқмай туриб, одамлар қалбига йўл тополмайди. Ёки айни пайтда у ҳам агитатор, ҳам сиёсий ахборотчи бўлиши мумкин. Партком секретари вақт топиб дала юмушлари билан банд бўлса нур устига аъло нур. Одамлар орасига, қалбига, суҳбат даврасига кириб боришимиз керак.

Кадрлар ўзини оқлаяптими, деган саволга ҳали жавоб бериш мушкул. Бунга вақт ҳукм чиқариши керак. Шунга қарамасдан дастлабки хулосаларимизни айтсак бўлади. Ферма мудири Ориф Эрмаматов ўрнига Сайфулла Ёдгоров тавсия этилганди. У қисқа вақт ичида кўп нарса раҳбарга боғлиқ эканлигини исботлади. Фермада моллар насли яхшиланди. Қишловга пухта ҳозирлик кўрилди. Гўшт, тухум етиштириш планлари бажарилиши учун имконият яратилди. Сигир соғувчилар, молбоқарлар шароити билан жиддий шуғуллана бошланди.

Омон Каримов 3-бригадага бошлиқ эди. Бригадир омилкор, ташаббускор бўлиши зарур. Каримовда шу хислатлар етишмаганидан одамларга етакчилик қила олмади. Бригада аъзолари билан суҳбатлашдик. Уларнинг талабини ўргандик. Бригадирликка коммунист, механизатор Саидаҳмад Қўлдошев сайланди. Бригада аъзолари яхши ишладилар. Пахта йиғим-теримининг дастлабки кунларидаёқ уларнинг меҳнатлари самараси кўзга ташланди. Бригада доим байроқдорлик қилди. Мусобақа пешқадамлари сафидан ўрин олган коллектив ютуғида албатта бригадирнинг ҳам ҳиссаси катта.

Худди шундай манзарани 7-бригада мисолида ҳам кўриш мумкин. Жалол Ҳайдаров ўрнига Барот Асқаров сайлангач, иш тубдан ўзгарди. Бригада аъзолари унга эргашишди. Коллектив биринчилар қаторида йиллик планни уддалади.

Бизда 16 та цех партия ташкилоти бор. Ҳисобот-сайлов йиғилишларида 139 КПСС аъзоси ва 4 КПСС аъзолигига кандидат иштирок этди. Ўнлаб жиддий танқидий фикр билдирилди. Қайси ташкилот шаънига танқидий гап айтилган бўлса, биз ўшани назоратга олдик ва унинг ижросини таъминлаяпмиз.

Шу нарса диққатга сазоворки, 8 та цех партия ташкилоти секретарлигига хотин-қизлар сайланди. Масалан билимдон, ташаббускор хотин-қизлардан Тожи Бақоева, Ҳикматой Ҳолбўтаева, Нодира Эрмаматова бу йил секретарликка биринчи марта сайландилар. Партком аъзолари уларга иш юритишни ўргатмоқдалар.

Партиявий иш мана бундай бўлади, деган аниқ бир қоида йўқ. Қолаверса, бу ишни қолипга солиш катта хатолик бўларди. Бу ижодий, доим ўсиш, юксалишдаги ишдир. Баъзан воқеалар шу қадар чигаллашадики, қандай қарор қабул қилиш кераклигини билмай қоласан. Ҳаёт қанчалик паст-баланд, ўзгарувчан экан, бизнинг ишимиз ҳам шундай. Масалан, машина терими ҳақида кўп гапирдик, тадбирлар белгиладик, айримларни жазоладик ҳам. Лекин терим авжига чиққанда ёмғир ёға бошлади. Институт талабаларини таклиф этмаймиз, мактаб ўқувчилари дарсларини ўтаверишади, деган гапларимиз қаерда қолди? Далада — меҳнат! Далада — олтин! Далада — келажак, истиқбол! Далада — обрў! Нима қилиш керак? Партком сафарбарлик билан шуғулланиб, одамларга т у ш у н т и р д и. Кишилар буни сўз билан иш бирлигига путур етди, деб тушунмасликлари учун ёлқинли сўз билан юзма-юз бўлишга, қарорни ўзгартиришга тўғри келди.

Кўпинча партия комитети қарорининг қадри ҳақида ўйлаб қоламан. Китобларни варақлайман, газета-журналларни ўқийман. Саволларим жавобсиз қолади. Секретарлар билан ўтказилган бир кунлик семинарларни ўйлайман. Ҳеч нарса олмаган эканмиз. Хўш, партком секретарларининг доимий семинар-мактабларини ташкил этиш вақти етмадимикан?

Хўжалигимиз деҳқонлари 1480 гектар ерга чигит экдилар. Яхши ишладилар. Сайдаҳмад Қўлдошев, Қуроқбой Мейлиев бошлиқ бригадалар колхоз пешқадамлари. Бугун механизаторларимиз Жўрақул Бердиев, Али Мардиев, Суннат Эшонқулов, Сафар Ахтамовлар ҳақида алоҳида гапириш мумкин. Улар мавсум масъулиятини чуқур англаб ишладилар. 3-бригададан Иқлима Мамараҳимова, Ҳабиба Номозова, 14-бригададан Марҳабо Мамаризаева, Норжон Ортиқова, 4-бригададан Мавлуда Рўзимуродова, 13-бригададан Комила Усмоновалар ҳар бири мавсумда кунига 190 — 210 килограммдан пахта териб мусобақада пешқадамлик қилишди.

КПСС Марказий Комитетининг мусобақани қайта ташкил этишга қаратилган Мурожаатномасида шундай сатрлар бор: «КПСС Марказий Комитети барча коммунистларни мусобақадошларнинг биринчи сафларида бўлишга, шахсан намуна кўрсатиб, одамларни беш йиллик вазифаларини бажаришга руҳлантиришга чақиради. Шундай қилиш ҳар бир партия аъзосининг бурчи ва вазифасидир!».

Мусобақанинг янги формалари ҳақида бош қотирдик. Мукофотлар фақат пулдан иборат бўлиб қолаётгани ҳам бизни ташвишлантирди. Ошкоралик, таъсирчанлик керак. Шундагина коммунистлар авангардлигини сўзда эмас, амалда таъминлаш мумкин эди. Хўш, бунга эриша олдик-ми? Менимча, ҳали бутунлай эришганимиз йўқ. Лекин силжишлар бор. Нарзулла Файзиев бошлиқ бригадани олиб кўрайлик. Ўтган йили планлар барбод қилинди. Мусобақа ҳам қоғоздаги қуруқ гапга айланганди. Бу ерда иш ана шу камчиликларни тузатишдан бошланди ва пировард натижа ёмон бўлмади. Ҳайловот қишлоғида йиғилиш ўтказилиб, ҳамма мусобақага чақирилди. Биринчи бўлиб коммунистлар қайта қуриш, жадаллаштириш талабларидан мамнун эканликларини изҳор этдилар. Улуғ Ватан уруши ва қўш Шуҳрат орденлари соҳиби Инат ота Оқилов қизлари Мукаррама, Дилдора, Бувисора, Феруза, умр йўлдоши Буви ая билан далада пахта терди.

Бу ташаббус элга маъқул бўлди. Оилавий мусобақа бошланди. 80 ёшли отахон Ёқуб Камолов, Улуғ Ватан уруши учинчи группа инвалиди, коммунист Тошпўлат ота Исматов, Улуғ Ватан уруши ветерани Лутфулла Асомов ҳам фарзандлари, келинлари, неваралари билан пахта теримига чиқдилар. Мусобақани қайта ташкил этиш учун касаба союз комитети ташаббускорлик кўрсатиши лозим. Афсуски, ҳали бунга эришаолмаяпмиз. Партком ҳам партиявий раҳбарликни анча бўшаштиргани учун касаба союз ташкилоти ишида ўзгариш жуда аста-секинлик билан бўлмоқда.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг III пленумида идеология иши масалалари муҳокама қилинди. Бошланғич партия ташкилотларидан пленум қарорлари асосида сиёсий ўқув системасини такомиллаштириш, оғзаки агитацияни талаб даражасига кўтариш, атеистик тарбияни жонлантириш, хотин-қизлар орасида иш юритишни қайта қуриш талаб этилди. Биз ҳам шу асосда фаолиятимизни қайта қуриб олаётирмиз. 6 жойда сиёсий ўқув ташкил этилган. Пропагандистлар аттестациядан ўтказилди. Ёш коммунистлар, илмий коммунизм, марксизм-ленинизм мактаблари ишини жонлантириш чораларини кўрдик.

Колхозда расмлар галереяси ташкил этилган. Кутубхонада турли учрашувлар, кечалар ўтказилмоқда. Янги анъаналарни турмушга татбиқ этиш комиссияси фаолиятини партком мажлисида муҳокамага тайёрлаяпмиз. Атеистик тарбия диққат марказида турибди.

Хотин-қизлар орасида иш олиб борувчи комиссия фаолиятида ҳам расмиятчилик, юзакичилик йўқ эмас. Хуллас, ҳамма-ҳамма соҳадаги ишни қайта қуриш керак. Бунинг эса ўзи бўлмайди. Аввало ўзимиз шунга тайёр бўлишимиз, хатога йўл қўймаслигимиз зарур.

Қайта қуриш даври фаолиятимизда янги давр бўлади. Фақат партия ташкилоти, маъмуриятгина эмас шу билан бирга ҳар бир коммунист, ҳар бир меҳнатчи ўз ишини қайта қурмоғи лозим. Биз энди бутун куч-ғайратимизни, билим ва тажрибамизни ана шу ишга сафарбар этмоғимиз зарур.

М. ПРИМҚУЛОВА.
Пайариқ районидаги Куйбишев номли колхоз партия комитетининг секретари.

ҲАРАКАТЛАР ДАВРИ

Комсомол ташаббуси билан ўтказилаётган урушга қарши Бутуниттифоқ ёшлар референдумининг шиори ана шундай. Бу референдум 22 ноябрь куни бошланди. Республика шаҳар ва қишлоқларидаги минг-минглаб ўзбекистонлик йигит-қизлар тинчлик ишини сўз билан эмас, балки иш билан мустаҳкамлашга даъват қилаётган варақа-бюллетенларга имзо чекдилар.

Булар орасида 22 ноябрь куни ўзларининг район конференцияларига йиғилган Тошкентдаги Чилонзор районининг йигит ва қизлари ҳам бор. «Ташметрострой»нинг тоннел отряди ишчиси С. Огородов ҳам варақага имзо чекди.

— Жонажон Коммунистик партиямиз тинчликсевар йўлини ишончли тарзда қўллаб-қувватлаш учун виждонан меҳнат қилиш керак, — деди у. — А. Башкирцев раҳбарлик қилаётган бизнинг комсомол-ёшлар бригадамиз ўз йиғилишида референдумда актив иштирок этишга қарор қилиб, беш йилликнинг биринчи йили планини муддатидан илгари бажариш мажбуриятини олди. Бугун эса бригада аъзолари йил бошидан бери учинчи шанбалик ўтказиб, ундан тушган маблағни Тинчлик фондига ўтказишга қарор қилдилар.

«Ҳаракатлар даври!» референдуми икки кун давом этади. (ЎзТАГ).

СССР Олий Совети Президиумида

СССР Олий Совети Президиуми ўртоқ Лев Дмитриевич **Рябев**ни СССР ўрта машинасозлик министри этиб тайинлади.

* * *

СССР Олий Совети Президиуми ўртоқ Ефим Павлович **Славский** соғлиги ёмонлашганлиги сабабли пенсияга чиқиши муносабати билан уни СССР ўрта машинасозлик министри лавозимидан озод қилди.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» МАТЕРИАЛЛАРИ ИЗИДАН

«ҲОМИЙЛАР»

Газетанинг шу йил 23 август сонида босилган юқоридаги сарлавҳали танқидий мақолада Пахтачи район қорамолларни гўштга тайёрлаш ва давлатга сотиш идорасида давлат мулки талон-торож қилинаётганлиги, бу ишларга шахсан директор Х. Йўлдошев бош-қош бўлганлиги, унинг юлғичлиги, текинхўрлиги, ичкиликбозлиги ва бошқа жиддий камчиликлар конкрет фактлар асосида очиб ташланган эди.

Ушбу мақола юзасидан Самарқанд область партия комитети ва Ўзбекистон ССР Прокуратурасидан расмий жавоблар олинди.

— Мақолада баён этилган фактлар ҳақиқатан ҳам тўғри, — дейилади САМАРҚАНД ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИнинг жавобида. — Безорилик қилганлиги учун Пахтачи район қорамолларни гўштга тайёрлаш ва давлатга сотиш идорасининг собиқ директори Х. Йўлдошев партия сафидан ўчирилди ва у жиноий жавобгарликка тортилди. Уч йил озодликдан маҳрум этилди.

Ҳозирги вақтда Х. Йўлдошев томонидан хизмат вазифасини суиистеъмол қилиш ва давлат мулкини талон-торож қилиш юзасидан Пахтачи район ички ишлар бўлими текшириш ва ревизия ўтказмоқда. Текшириш натижалари аниқлангач, тегишли чоралар кўрилади.

Пахтачи район партия комитети бюроси нотўғри хатти-ҳаракатлари учун район партия комитети қишлоқ хўжалиги бўлими мудири А. Бузикка қаттиқ виговор эълон қилди. Район қорамолларни гўштга тайёрлаш ва давлатга сотиш идораси иши устидан назоратни бўшаштириб юборганлиги ва кадрларни танлаш, жой-жойига қўйишда камчиликларга йўл қўйганлиги учун район Совети ижроия комитети раиси П. Бозоровга виговор берилди.

Район қорамолларни гўштга тайёрлаш ва давлатга сотиш идорасининг ишлаб чиқариш-молиявий фаолияти устидан раҳбарликни бўшаштириб юборганлиги, шунингдек, кадрлар билан ишлашда камчилик ва нуқсонларга йўл қўйганлиги учун район Совети ижроия комитети раисининг биринчи ўринбосари, район агросаноат бирлашмаси кенгаши раиси А. Номозовга танбеҳ берилди. Район қарамолларни гўштга тайёрлаш ва давлатга сотиш идораси фаолиятига раҳбарликка баҳо беришдаги принципсизлиги учун район халқ контроли комитети раиси Т. Ўткировга ҳам танбеҳ берилди.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ПРОКУРАТУРАСИдан олинган расмий жавобда таъкидланишича, мақола юзасидан текшириш ўтказилди. Х. Йўлдошев кайфда автомашина рулини бошқарган, уни тўхтатиб, ички ишлар бўлимига олиб келинганида милиция ходимларини ҳақорат қилган ва безорилик хатти-ҳаракатларига йўл қўйган. Ана шу фактлар юзасидан унинг устидан жиноий иш қўзғатилиб, уч йил озодликдан маҳрум этилган. Ҳозирги вақтда район қорамолларни гўштга тайёрлаш ва давлатга сотиш идорасининг молия-хўжалик фаолияти устидан ревизия ўтказилмоқда.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

Тинчликка қўшиладиган ҳисса

● ДЕҲЛИ

КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг Ҳиндистонга қиладиган визити ғоят муҳим аҳамиятга эгадир, — деди ТАСС мухбирига Ҳиндистон туризм министри Муҳаммад Сайёд. Тинчлик — бизларнинг муштарак идеалимиз. Бу галги олий даражадаги Совет — Ҳиндистон учрашуви мамлакатларимиз ўртасидаги ўзаро муносабатларда янги босқични бошлабгина қолмай, шу билан бирга тинчликни мустаҳкамлаш ишига хизмат қилади.

(ТАСС).

ПРИНЦИПИАЛ ЙЎЛ

● МАНАГУА

Никарагуа ҳукумати АҚШ Марказий Америкадаги ўз ҳарбий кучлари ва техникасини тобора кўпайтираётганлигини қоралади ва бу Никарагуа учун хавф туғдираётганлигини айтди. Ташқи ишлар министрлигининг Манагуада тарқатилган баёнотида республика соҳили яқинида АҚШнинг ҳарбий-денгиз кучлари тўпланаётганлиги уқтириб ўтилади. Америка ҳарбий кемалари отряди Никарагуа билан қўшни Коста-Рика соҳилларига олиб келинди. АҚШнинг Панамадаги ҳарбий базаларида жонланиш сезилмоқда. Бу ва бошқа фактлар, дейилади баёнотда, АҚШнинг Никарагуага қарши агрессив ҳаракатларда бевосита иштироки кучайтирилаётганлигини тасдиқлайди. Сандиночилар ҳукумати Қўшма Штатлардан Никарагуага нисбатан дўқ-пўписа ва товламачилик сиёсати ўтказишга чек қўйишни ҳамда халқаро ҳуқуқнинг энг оддий нормалари ва принципларини ҳурмат қилишни талаб этди.

(ТАСС).

БИРГАЛИКДА ҲАРАКАТ ҚИЛИШ ЗАРУР

Совет халқи халқаро вазият нормал бўлишидан, давлатлар ўртасидаги маданий муносабатлардан, чинакам тинч-тотув яшашдан манфаатдор эканини СССР режалари кўрсатиб турибди.

ГДР

СССР Олий Советининг жаҳон парламентларига ва халқларига Мурожаатномаси б и л а н Совет Иттифоқи дунёдаги воқеалар Рейкьявикдан кейин қандай ривожланиши лозим, — деган саволга очиқ-равшан жавоб қайтарди, дейилади **«Нойе Цайт»** газетасининг шарҳида. Исландия пойтахтида олий даражада ўтказилган Совет — Америка учрашуви ядро қуролисиз дунё учун курашнинг сифат жиҳатидан янги босқичи бошланганидан дарак берди.

КХДР

СССР Олий Советининг жаҳон парламентларига ва халқларига Мурожаатномаси Совет Иттифоқининг ядро уруши хавфини йўқотиш, Ер юзида тинчлик ва хавфсизликни сақлаб қолиш соҳасидаги самимий, актив куч-ғайратларининг яна бир яққол ифодаси бўлди, деб уқтиради **«Нодон синмун»** газетаси. Совет Иттифоқининг бутун инсоният учун ҳаётий муҳим бўлган шу масалаларга ёндашуви бутун дунёда кенг миқёсда маъқуллаб кутиб олинмоқда.

(ТАСС).

БЕҲУДА УРИНИШ

● ГАВАНА

АҚШ президентининг алоҳида топшириқлар бўйича элчиси Ф. Ҳабиб Гватемала президенти В. Сересо билан музокаралар олиб боргач, ўзининг Никарагуага қўшни бўлган Марказий Америка мамлакатлари бўйлаб сафарини тугаллади. Лотин Америкаси матбуотининг таъкидлашича, унинг мазкур қалтис регион пойтахтларига навбатдаги визитидан мақсад Контадор группасининг Марказий Америка можаросини тинч ҳал этиш йўлларини қидириб топиш соҳасидаги куч-ғайратларини йўққа чиқариш ва Никарагуани сиёсий жиҳатдан яккалаб қўйишга эришишдан иборат. Бу ердан олинаётган хабарларга кўра, Ҳабиб Вашингтон Никарагуага қарши эълон қилинмаган уруш майдонига айлантирган Гондурасга келгач, мазкур мамлакат маъмурлари ва армия раҳбарлари билан Қўшма Штатлар сомосачи каллакесарларга ажратган 100 миллион доллардан фойдаланиш билан боғлиқ масалаларни муҳокама қилди. Лотин Америкаси мамлакатлари кузатувчиларининг фикрича, Ҳабиб ана шу мамлакатлардан Никарагуа билан муносабатларни узишни талаб қилди. (ТАСС).

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМ—БАЙРОҒИМИЗ

Камолот мактаби

Рус тили—менинг тақдиримда

Тил фақат восита-ю робитагина эмас, балки бир халқнинг иккинчи халққа, бир маданиятнинг иккинчи маданиятга баракали таъсирини таъминловчи ғоят ўткир маънавий қурол ҳамдир. Жаҳондаги бирор бир тил ўз соҳибига хизмати нуқтаи назаридан камситилмаса-да, баъзи тиллар тарихий вазифасига кўра кенг доирага чиқиб кетадилар. Бизнинг давримизда улуғ рус тили ана шундай юксак даражани эгаллаб турибди. Рус тилининг жаҳоншумул обрўсини таъминлаган муҳим омиллардан бири бу тилнинг ички бойликларию, «либоси»нинг гўзаллигидир.

Россиянинг буюк адабиёти, Ленин даҳоси билан шуълаланган инқилобнинг оламшумул таъсир доираси, юксак фан, техника, маданий тараққиётнинг қудратли кўлами рус тилига қайрилмас қанот берди. Ўтган асрдаёқ узоқни кўра биладиган донишманд юртдошларимиз рус тилини ўрганишнинг халқимиз учун муқаррар аҳамиятини чуқур англаб етгандилар. Фурқат, Аваз Ўтар сингари демократ адиблар нисбатан маҳдуд муҳитда яшаб туриб, рус тилини, Россия маданиятини тарғиб этганлигини катта қониқиш билан эслаймиз.

Бугунги кунда рус тили ҳар биримизга қадрдон; азиздир. Зеро, унга кундалик турмушимизда бетўхтов мурожаат этиб турамиз. Аён гап, рус тили биз учун фақат кундалик юмушлардагина асқотмайди. Рус тили биз учун шундай ўзанки, у орқали биз етти иқлим маърифат дарёларидан баҳраманд бўламиз. Шу маънода рус тили улкан маънавий барака манбаи бўлиб ҳисобланади.

Чет эллик ғоявий муҳолифларимиз Ўрта Осиё халқлари руслаштирилмоқда деган гапни тез-тез такрорлайдилар. Айтиш керакки, гап тил масаласига келиб тақалганда миллий маҳдудликни намойиш қилиш жаҳолатдан бошқа нарса эмас. Оддийгина ибрат келтириб ўтайин: дунёдаги кўпгина халқлар инглиз тилини ўрганиб нимани ютқазибдилар? Эркинлик ва дўстлик асосига қурилган бизнинг жамиятимизда тилларнинг ўзаро муносабати ва уларга бўлган муносабат тузумимизнинг демократик табиатидан келиб чиқади.

Тил билиш ҳамиша фазилат ҳисобланган. Улуғ боболаримизнинг кўплари она тилидан ташқари бошқа тилларда ҳам ажойиб асарлар ёзишган. Биз уларга ифтихор ва ҳавас билан қараймиз. Тил ўрганишнинг ибтидоси албатта болаликдан, мактаб партасидан бошланади. Республикамизда бу соҳада муайян ютуқлар мавжуд. Лекин кўпгина жойларда, айниқса қишлоқ мактабларида рус тилини ўқитиш ишларини пухтароқ, жиддийроқ йўлга қўйиш пайти келди. Мактаб болаларида вақтнинг-ку ўзи чекланган. Бунинг устига тил ўқитишдаги юзакичиликлар ўқувчини ҳам, жамиятни ҳам алдашга олиб келадики, тил ўқитиш соҳасида беҳуда сарф бўлган қанчадан қанча дарс соатлари кейинчалик қаршимизда маломат ва пушаймон шаклида пайдо бўлаверади. Бунга эса асло йўл қўймаслигимиз керак.

Бинобарин, рус тили ўзининг бутун бойлигию, жозибаси билан, замонамизда тутган юксак мақоми билан барчамиз учун камолот мактабидир.

Комил бўл, ҳар жиҳат, томонинг билан,
Тариқат, маърифат, забонинг билан,
Тил билган эл билур, жаҳон сеники,
Тил билу бирлашгин замонинг билан.

Абдулла ОРИПОВ,
Ҳамза номидаги республика давлат мукофотининг лауреати.

*

Андижон шаҳридаги В. И. Ленин номли 36-мактабда ҳинд тили ўқитила бошлаганига ўн йил бўлди. Мактабда интернационал дўстлик клуби ташкил қилинган. Бу ерда ҳинд тилида мунтазам деворий газета чиқариб турилади. Ўқувчилар ҳиндистонлик тенгдошлари билан хат орқали алоқа боғлашган.
СУРАТДА: ҳинд тили ўқитувчиси Қодир Валиев машғулот ўтказмоқда. 6-синф ўқувчиси Ҳусниддин Нишонбоев саволга жавоб бермоқда.

Р. Ашуров фотоси (ЎзТАГ).

*

ИНДИРА ПРАСАДНИНГ ТУҒИЛГАН КУНИ

Икки яшар Индира Прасад туғилган кунида ота-онасига антиқа совға қилди. Қизалоқнинг отаси Шиву Кумар ва онаси Умрила Тошкент медицина институтида таҳсил кўраётган ҳинд студентларидир. Шу куни Индира ҳинд рақсига тушди, ўзбекчалаб саноқ шеър, рус тилида ашула айтди.

Индирани қутлашга келган меҳмонлар қизалоқнинг қобилиятига қойил қолишди, лекин унинг ота-оналари Индирани антиқа гўдак деб ўйлашмайди. Ётоқхонада ёш ҳинд оиласи билан биргаликда 40 мамлакатдан келган студентлар аҳил интернационал оила бўлиб яшайдилар.

Дўмбоқ Индирани ҳамма яхши кўради. У инглизча, французча, португалча кўп сўзларни билиб олган. Непал ва Нигерия, Греция ва Болгария болаларининг ўйинларини ўрганиб олган. Қизалоққа Африка, Осиё, Лотин Америкасидан келган студент дўстлари берган болалар китобчалари ёрдамида географияни ўргатса бўлади. Бундан икки йил муқаддам 19 ноябрь куни туғилган қизчага Индира Ганди шарафига Индира деб исм қўйишган эди. Бу ширин, зеҳнли қизчани ҳамма ардоқлайди.

— Яна бир йилдан кейин биз врач дипломини олиб Ҳиндистонга қайтиб кетамиз, — дейди Умрила Прасад. — Биз Тошкентда ўқиган йилларимизда чинакам дўстликнинг қадрига етдик. Ўзбекистон пойтахти хотирамизда ҳамиша муҳрланиб қолади. Тошкентликларнинг меҳр-оқибатини умрбод унутмаймиз: оилаликлар яшайдиган ётоқхонадан бизга кенг хона ажратиб беришди, Индира ёшига етиши билан болалар боғчасига қабул қилишди.

— Биз Бокарога йўлланма олдик, — деб сўзини давом эттирди Умрила. — Металлургия комбинатининг медицина-санитария қисмида ишлаймиз. Совет Иттифоқининг ёрдами билан қурилган бу корхона халқларимиз ўртасидаги мустаҳкам дўстлик ришталарининг тимсолидир. Бу дўстлик бутун умримизга нур сочиб туради.

И. ГРЕБЕНЮК,
ЎзТАГ мухбири.

ДЎСТЛИК ТИЛИ

Пушкин асарларининг қаҳрамонлари Пайариқ районидаги 30-мактаб-интернат ўқувчилари ҳузурига меҳмон бўлиб келишди. Бу ерда «Рус тили —дўстлик тили» ҳафталиги программасида театрлаштирилган томошалар бўлиб ўтди. Ўзбекистоннинг миллий мактабларида ана шундай ҳафталик давом этмоқда. Республиканинг кўпгина мактабларида очиқ дарслар, адабий кечалар, мактаб иншолари конкурслари ўтказилади, муаллимлар ўзаро тажриба алмашадилар.

М. В. Ломоносов номли Москва давлат университетини яқиндагина тамомлаган пайариқлик ёш рус тили ва адабиёти ўқитувчилари ҳам ўз ишлари тўғрисида гапириб берадилар. Улар бу мактаб-интернатда рус тилини ўқитишнинг замонавий методикасидан, илғор педагогик тажрибадан фойдаланишяпти, ўқувчиларнинг фақат дарс пайтларида эмас, балки синфдан ташқари вақтда ҳам рус тилида гапиришга ўрганишларига ҳаракат қилишмоқда.

Пайариқлик педагогларнинг тажрибаси Ўзбекистон ССР Маориф министрлиги томонидан маъқулланиб, ўқув юртларида кенг ёйишга тавсия қилинди.

(ЎзТАГ).

• *Шаҳар мавзуида*

ҚУРИЛИШНИНГ ПОЁНИ БОРМИ?

● **Бухороликлар троллейбус келишини ўн йилдан буён кутишмоқда.**

● **Троллейбус депоси қурилиши— «туя гўшти еган» объект.**

Буюртмачи —область уй-жой-коммунал хўжалиги бошқармаси нўноқ бўлиб чиқди. 1979—1983 йиллар мобайнида қурилишда ҳаммаси бўлиб 629 минг сўм капитал маблағ ўзлаштирилди, холос. Бу объект лойиҳа-смета қийматининг атиги тўртдан бир қисмини ташкил этарди. Иш шундай суръат билан давом этса, қурилиши икки йилга мўлжалланган объект йигирма йилга чўзиларди.

Шундан кейин 1984 йилнинг майида троллейбус депоси қурилишига буюртмачи этиб область ижроия комитетининг капитал қурилиш бош бошқармаси тайинланди.

Янги буюртмачи қурувчилар билан ҳамкорликда ишда ўзгариш ясай олди. Ўшандан буён ўтган давр ичида 1 миллион 147 минг сўмлик иш бажарилди, эскириб қолган лойиҳага ўзгартишлар киритилди. Эндиликда бош пудратчи —163-қурилиш трестининг 389-механизациялашган кўчма колоннаси объектдаги қурилиш-монтаж ишларини ниҳоясига етказмоқда. Айни маҳалда троллейбус депосидаги кўпчилик цехлар, маъмурий-маиший биноларда пардозлаш, территорияни ободонлаштириш ишлари поёнига етяпти.

Энди ҳамма нарса троллейбус контакт линиясини ишга тушириш муаммоларига бориб тақалмоқда. Шу йил охиригача фойдаланишга топширилиши лозим бўлган маршрутнинг умумий узунлиги 14 километрдир. «Ўзэлектромонтаж» трестининг 4-механизациялашган кўчма колоннаси шу линия монтажига мутасадди пудратчи.

Маршрут бўйлаб темир устунлар ва уларнинг мосламаларини ўрнатиш ишлари тугалланди. Вячеслав Қурбонов, Акмал Ширинов бошлиқ бригадалар объект бўйича монтаж ва пардозлаш ишларини графикдан ўзган ҳолда олиб боришди.

Электр пайвандчилар ўн ойлик қурилиш-монтаж ишлари программасини 107 процент ёки планга қўшимча 110 минг сўмлик иш бажаришди. Бироқ буларга асосланиб, ҳадемай кўчаларда троллейбус юрар экан, деган хулоса чиқариш хато бўлур эди.

Колонна бошлиғи Р. Б. Ҳотамов «троллейбус қачон юради?» деган саволимизга жавобан контакт линияси жуфт симларининг монтажига киришиш учун етишмайдиган эҳтиёт қисмлар, асбоб-ускуналарнинг рўйхатини кўрсатди. Унда ўттиз хилга яқин деталь ва асбобнинг номи ёзилган. **Рўйхатда «Ташсельмаш», «Средазэлектроаппарат» заводлари юбориши зарур бўлган ускуналар ҳам бор.**

Фойдаланишга топширилишига оз муддат қолган объект учун зарур ускуналар нега ҳалигача етказиб берилмаяпти деган савол туғилиши табиий. **Гап шундаки, олдинги буюртмачи ускуналар учун заявка беришни «унутган». Ижрокомнинг капитал қурилиш бошқармаси эса бу ишни кечикиб бажарди.** Ҳолбуки одатда ускуналар учун икки йил олдин заявка бериш керак.

Ажабланарли томони шундаки, икки йилдан бери ишга тушириладиган объектлар қаторига қўшиб келинаётган бу объектга ускуналарни етказиб бериш йилнинг тўртинчи кварталига планлаштирилган. Квартал эса тугаяпти.

Бундан келиб чиқадиган хулоса шуки, троллейбус депосини ишга тушириш бу йил ҳам муаммолигича қолмоқда.

Қисқаси, йўловчи троллейбус кутмоқда, троллейбус эса —йўл. Йўл эса, ўз навбатида ускунага муҳтож. Буни ҳал этишда аниқ, фидойи ҳаракат керак.

Н. НАИМОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

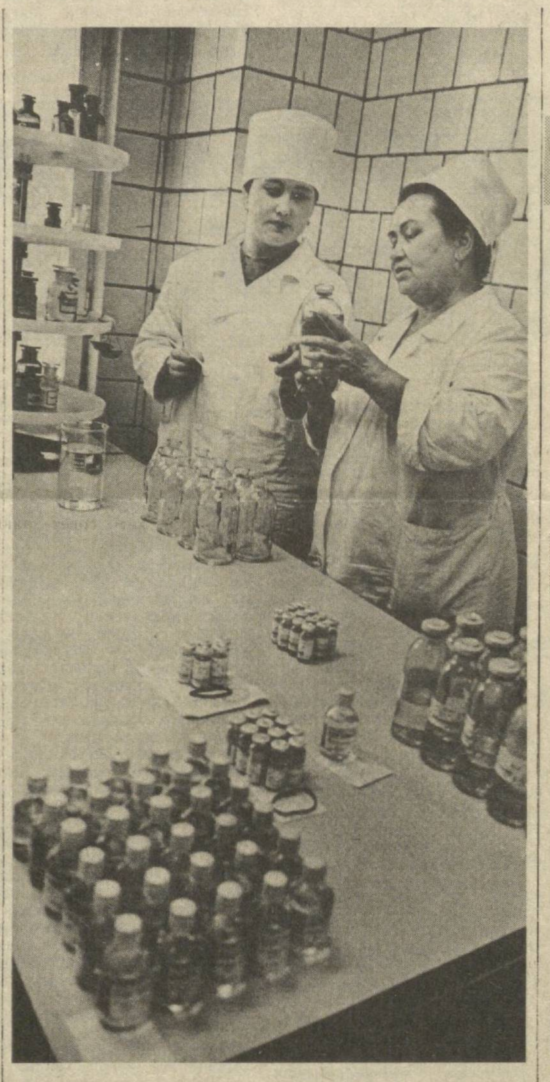

АҲОЛИГА ҚУЛАЙЛИК

Ўрта Осиё темир йўл бошқармасига қарашли 22-дорихона яқинда янги бинога кўчиб ўтди. Республикамиз пойтахтининг Куйбишев кўчасидаги бу бинода ходимларнинг унумли меҳнат қилиши учун қулай шарт-шароит яратилган.

Суратда: фармацевт З. Ғаффорова ва провизор Н. Сулаймоновалар дори-дармонлар сифатини кўздан кечиришмоқда.

В. Молгачев фотоси.

КОНВЕРТЛАРНИ ОЧГАНДА

Шоир юбилейига тараддуд

● **Қўқон шаҳрининг 19-маҳалла комитетида инқилоб куйчиси Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий туғилган куннинг 100 йиллиги олдидан адабий-бадиий кеча ўтказилди.**

Шаҳар маданият бўлимига қарашли 2-клуб бадиий ҳаваскорлари, «Аскиячилар клуби» аъзолари ижросида Ҳамза ижодидан намуналар ижро этилди, қувноқ интермедия ва ичакузди пайровлар бўлди.

З. РАҲИМОВА.

Қишлоққа шаҳар кўрки

● **Уйчи район маркази кейинги икки йил ичида ободонлашиб, шаҳар қиёфасини олди.**

Бу ерда кўплаб уй-жойлар, янги универмаг ва «Баҳор» савдо дўкони, Наманган пойабзал фабрикасининг 400 ишчига мўлжалланган филиали, район қишлоқ хўжалик машиналарини ремонт қилиш корхонаси, ишчиларнинг болалари учун 140 ўринли боғча, икки қаватли стоматология поликлиникаси ишга туширилди.

Х. СОЛИЕВ.

Эл соғлиғини ўйлаб

● **Гулистонда область стоматология поликлиникасининг тўрт қаватли кўркам биноси фойдаланиш учун топширилди.**

Уни 7-қурилиш трестига қарашли 2-механизациялашган кўчма колоннанинг Н. Эюпов бошлиқ участкаси коллективи бунёд этди.

Кўчма колонна қурувчилари бундан олдин Гулистонда область шифохонасининг 240 ўринли янги корпусини, 170 ўринли болалар шифохонаси биносини ҳам қуриб топширган эдилар.

И. НОРМАТОВ.

* * *

Шунингдек редакциямизга самарқандлик **Б. Шамсиев, А. Эрдонов,** андижонлик **Ж. Турдиев, М. Абдуқодиров, А. Мўминов, М. Абдуллаев, З. Назарова, Р. Абдураҳмонов,** наманганлик **И. Бойчаев, А. Насриддинов,** навоийлик **Р. Неъматов,** пахтачилик **И. Норқувватов,** тўрткўллик **Ш. Ҳусанбоев,** қувалик **С. Рустамов,** сирдарёлик **А. Бурлиев,** қашқадарёлик **А. Раҳимов, А. Муқимов,** сурхондарёлик **Ў. Бекмуродов,** чимбойлик **Ж. Шакенов** ва бошқалар ҳам қизиқарли хат-хабарлар йўллашган.

ОБ✻ҲАВО

ШУ ҲАФТАДА

Ўтган ҳафта Ўрта Осиёда сақланиб турган антициклон аста-секин сусайиб, шарқ томонга силжий бошлайди, деб хабар қилишди Ўзбекистон ССР гидрометеорология марказидан. Ҳаво босимининг пасайиши билан республика шимолида ҳарорат 3—8 даража совуқдан 4 даража совуқ ва 1 даража иссиққа, кундузи эса 0—5 даража иссиқдан 4—9 даражага кўтарилиши мумкин. Қолган территорияларда кечаси 0—5 даража совуқ билан 1—6 даража иссиқ атрофида, кундузи 4—9 даражадан 10—15 даражагача, жанубда эса 13—18 даража иссиқ бўлади.

Ҳафта давомида ёғингарчилик бўлмайди, енгил шамол эсиб туради. Кечаси ва эрталаб туман тушиши мумкин. Ўртача ҳарорат нормадагидан 1—3 даража пастроқ бўлиши кутилади.

(ЎзТАГ).

КИТОБ ЖАВОНИНГИЗГА

Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти қуйидаги китобларни ўзбек тилида босмадан чиқарди:

Фотеҳ Ниёзий. Ўрмон эгасиз бўлмас... Роман. 496 бет. Баҳоси 1 сўм 90 тийин.

Китобда ёр ишқи, Ватан меҳри, ўз озодлиги, бахти, эрки учун кураш иштиёқи туфайли бирлашган тожик, ўзбек, украин, белорус, рус ва бошқа миллат вакилларининг Улуғ Ватан уруши дастлабки кунларида ҳарбий қисмларидан ажралиб қолгач, бепоён белорус ўрмонларида ёвуз душманга қарши жонбозлик билан курашганликлари ҳақида ҳикоя қилинади.

Умарали Норматов. Қалб инқилоби. Мақолалар. 352 бет. Баҳоси 1 сўм.

Китоб социалистик реализм назарияси ва тажрибасининг ҳозирги кундаги актуал проблемаларига бағишланган.

Шавкат Раҳмон. Уйғоқ тоғлар. Лирика. 192 бет. Баҳоси 80 тийин.

Тўпламга шоирнинг Вақт ва Давр, Ватан ва Она, муҳаббат мавзуидаги лирик-фалсафий шеърлари, ўтган нашрлардан танлаб олинган ва янги шеърларидан намуналар киритилган.

Эргаш Раимов. Кўз илғамас шуълалар. Қиссалар. 368 бет. Баҳоси 1 сўм 40 тийин.

Китобга уч қисса жамланган. Қиссаларнинг қаҳрамонлари оддий меҳнат кишилари.

Ориф Усмонов. Курашларда тобланган шеърият. 146 бет. Баҳоси 15 тийин.

Китобда афғон адабиётининг улкан намояндаси Хушҳолхон Хатакнинг ижодий мероси, Савр инқилобининг адабиётдаги ифодаси, унинг адабий-тарихий илдизлари ҳақида сўз юритилади.

Редактор
Л. ҚАЮМОВ.

Тингланг, томоша қилинг

24 НОЯБРЬ, ДУШАНБА

ТВ

МТ-I. 9.00 — «Время». 9.50—Футбол шарҳи. 10.20— «Михайло Ломоносов». Бадиий фильм. 3-фильм. 1 ва 2-серия-лар. 13.10 ва 15.00 —Янгиликлар. 15.20 —«Сен қонунни биласанми?». 16.00 —«Москва кузи» фестивалининг очилиши. 17.50 —«Спорт ва шахс». 18.20 —Жаҳон халқларининг ижоди. 19.05 —Мультфильм. 19.15 — «Дунё воқеалари». 19.30 —Жадаллаштириш. 20.00 —Ҳужжатли фильм. 20.10 —«Михайло Ломоносов». Бадиий фильм. 3-фильм 2-серия. 21.30 —«Время». 22.05 — Катта ёшдагилар учун контрол иш. 23.20—«Дунё воқеалари». 23.35 —Футбол шарҳи.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15—Ҳужжатли фильм. 9.35— Табиатшунослик. 9.55 —Илмий-оммабоп фильм. 10.05—Рус тили. 10.55 — Илмий-оммабоп фильм. 11.05 — Н. А. Некрасов лирикаси. 11.35 — Ботаника. 11.55 —«Фан ва турмуш». 12.25 — Илмий-оммабоп фильмлар. 12.55 —«Тақдирлар ва роллар». 14.05 —Ўқитувчига —музика сабоғи. 15.05—Илмий-оммабоп фильм. 15.20—«Замондош бўлиш бахтига муяссар бўлганман». 16.05 ва 18.30— Янгиликлар. 18.45 —«Совет Иттифоқига хизмат қиламан!». 19.45 —«Халқаро панорама». 20.30 —Хайрли тун, кичкинтойлар!». 20.45 —«Здоровье». 21.30 —«Время». 22.05 —«Адабий альманах».

ЎзТВ-I. 7.25 —Ритмик гимнастика. 7.50 —«Салом, кичкинтойлар!». 8.00—«Ватанимни шарафлайман». 8.10 —Телефильм. 8.20 —«Тонгги тароналар». 8.30 —«Ахборот». 8.50 —Ҳужжатли фильм. 17.05 —Телефильм. 17.30—Саноатни планлаштиришнинг назарий ва амалий масалалари. 18.00 —Янгиликлар. 18.15 —«Қизиқарли учрашувлар». 18.45 —Болалар учун фильм. 19.00—«Ёшлик». 19.30 —«Ахборот». 19.50—«Илтимос». Теленовелла. 20.30 —«Ахборот». 20.50 —Концерт. 21.20—Ҳужжатли фильм. 21.30—«Время». 22.05 — «Ягона йўл». Бадиий фильм. 23.40 —«Бугун оламда нима гап?»

ЎзТВ-II. 19.30 —«Амалий давра суҳбати». 20.30 —Телефильм. 20.55— «Жадаллаштириш йўлидан». 21.30 —«Время». 22.05— Фрунзе. «Из қолдириб...» Бадиий фильм.

Р

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — «Яхши кайфият». 9.15 — «Фрунзевец» газетасининг обзори. 9.20 — Рубоб тароналари. 9.30 — «Инсон, дин, замонавийлик». 10.15 — «Ёзувчилар микрофон олдида». 12.10 — «Узбекистан индустриальный». 13.00 — «Чорвадор». 13.30 — «Хорнинг янграши, худди жонли чашмадек». 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.40 — «Рус тили — дўст тили». 16.00 «Дўстларимиз овози». 18.15 — Халқаро ҳаётнинг актуал масалалари». 18.30 — Болалар учун концерт. 18.40 — «Аланга». 19.25 — Концерт. 19.40 — «Инсон ва қонун». 21.00 — Халқаро кундалик. 21.10 — «Элга хизмат — олий ҳиммат». 21.30 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун концерт. 22.30 — О. Холдор шеърлари билан айтиладиган қўшиқлар. 23.30— Дам олиш концерти. 00.30 — «Ғазал бўстонида».

СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

ФУТБОЛ:

ҲУЖУМКОРЛИК САМАРАСИ

Олий лига вакиллари мавсумни якунлаш арафасида турибдилар. Аксарият командалар ўйинларини тугатиб, жамғармаларини билишса, олтин медаль эгаси масаласи ҳали ойдинлашганча йўқ.

Ким чемпион бўлади? Москва ва Киев динамочилари ўртасидаги беллашувда бу саволга жавоб топилади. Ҳозирча Москва динамочилари карвонбошилик қилишмоқда. Улар навбатдаги турда Ереваннинг «Арарат» командасини қабул қилиб 6:0 ҳисобида ғалаба қозондилар. Улар ҳисобида 38 очко бор. Москваликларнинг ҳужумчиси Бородюк «Арарат» билан бўлган учрашувда дарвозани тўрт марта ишғол этди. Бу билан у рақиблар дарвозасига киритган тўплари сонини 21 тага етказди.

Сўнгги тур учрашувларида ҳужумчилар маҳорат кўрсатишмоқда. Чунончи олий лига билан хайрлашган Одессанинг «Черноморец» футболчилари иккинчи омадсиз команда —«Торпедо» (Кутаиси) дарвозасига учта жавобсиз тўп йўналтирдилар.

Мавсум ниҳоясида 7:2, 5:3, 4:0 натижаларининг қайд этилиши ҳам диққатга сазовордир. Минск динамочилари «Жальгирис»ни 7:2, Москва спартакчилари эса «Нефтчи» клубини 4:0 ҳисобида енгди. Киев динамочилари ўз майдонида «Зенит» командасини 5:3 ҳисобида мағлубиятга учратдилар.

Чемпионат якунланишига саноқли ўйинлар қолди. Москва ва Киев динамочилари ўзаро икки марта беллашсалар, «Зенит» ва «Шахтёр» командалари биттадан ўйин ўтказишади. Киев динамочилари эса мавсумни тугатишга қадар яна икки ўйинда қатнашадилар. Бу ўйинларнинг натижасига қараб командаларнинг турнир жадвалидаги аниқ ўрни маълум бўлади.

ХОККЕЙ:

БИРИНЧИ МАҒЛУБИЯТ

Марказий Армия спорт клуби хоккейчиларининг ўз ҳамшаҳарлари —Москванинг «Динамо» спортчилари билан учрашуви ҳаяжонли спорт кураши остида ўтди. Чунки, армиячилар бу учрашувга қадар бирон марта ҳам мағлубиятга учрашмаган эди. Ўйинни зўр кўтаринки руҳда ўтказган динамочилар 5:2 ҳисобида ғалаба қозондилар.

ОҒИР АТЛЕТИКАНИНГ АҲВОЛИ ОҒИР

ТАШВИШЛИ СИГНАЛ

●

Оғир атлетика бўйича «Меҳнат» кўнгилли спорт жамияти ўсмирлар биринчилигида барча мукофотларнинг ярмидан кўпини қорақалпоғистонлик штангачилар олишди.

— Оғир атлетика секцияси 1982 йилда ташкил этилган эди, — дейди тренер В. Пак. —Икки йилдан сўнг уни болалар-ўсмирлар спорт мактабига айлантиришди. Ёш штангачилар ихтиёрига ихтисослаштирилган марказий жисмоний чиниқиш зали берилди. Бу ерда ҳар куни беш группада юздан ортиқ бола машқ қиляпти. Ўтган йилдан бери Қорақалпоғистон электр тармоқлари корхонасидан ижарага олинган шу залдаги кўпгина нарсаларни болаларнинг ўзлари ясадилар.

«Меҳнат» кўнгилли спорт жамиятининг Тахиатошдаги секцияси автоном республикада иккинчи оғир атлетика маркази ҳисобланади. Тўғри, бу ерда машғулотлар «бегона» залда ўтказиляпти. Афсуски, автоном республиканинг бошқа район ва шаҳарларида оғир атлетика билан шуғулланилмайди.

Биноларнинг етишмаслиги — асосий қийинчилик бўлиб турибди. Қорақалпоғистон АССР Физкультура ва спорт давлат комитетининг маълумотларига қараганда ўтган йилнинг ўзидагина йигирмата спорт зали фойдаланишга топширилган, республика бўйича эса уларнинг умумий сони 160 тага етади. Демак, мавжуд бинолардан унумли фойдаланилмаяпти.

Малакали тренерлар етишмаяпти. Нега шундай? Нукус давлат университети сўнгги беш йил ичидагина жисмоний тарбия бўйича қарийб 250 нафар мутахассис тайёрладику, ахир.

Юқорида гап юритилган штангачилар турнири Қорақалпоғистон оғир атлетикачиларининг аввалги шуҳратини қайта тиклашга умид туғдиради. Эндиликда Т. Мадаминов, А. Айдарбеков, А. Қошқинбоев ва бошқа ёш спортчилар ўз маҳоратларини намойиш этишмоқда. Полвонлари билан машҳур истиқболли ўлка — автоном республика спорт комитети раҳбарлари оғир атлетикачиларга чинакам эътибор беришади, деб умид қиламиз.

В. ЛУЦЕНКО,
ЎзТАГ мухбири.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

Редакция адреси: 700000, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-54-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.

Р. — 09137. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Б. — 266. ИНДЕКС 64583.